

10/4/1989

10/4/1989

ของวิญญูทางปัญญา
แด่

ด้วยความปรารถนาดี
จาก

สหุพพทานัน ฐมมทานัน จินาติ การให้ธรรมเป็นทาน ชนะการให้ทั้งปวง

เมื่อท่านไม่ต้องการหนังสือที่อ่านแล้ว
กรุณามอบให้ห้องสมุดหรือผู้อื่นใช้ประโยชน์ต่อไป จะเป็นกุศลอย่างยิ่ง

ผู้ใดศรัทธาและเห็นคุณค่า ต้องการได้หนังสือนี้ไปช่วยเผยแพร่
แจกในงานทำบุญต่างๆ พร้อมทั้งพิมพ์ภาพและบทความเพิ่มเติมลงในเล่มนี้
กรุณาติดต่อโดยตรงที่

ร้านเลียงเชียง โทร. ๐๒/๒๒๓๘๕๗๕, ๒๒๑๑๐๕๐
๑๙๘/๕ ถนนบำรุงเมือง ซ้างโรงพักสำราญราษฎร์ กทม. ๑๐๒๐๐
ธนาณัติสั่งจ่ายในนามโรงพิมพ์เลียงเชียง ป.ณ.บางลำภูบน

ยิ่งสั่งซื้อมาก ราคายิ่งถูกมาก

ธรรมนิชา

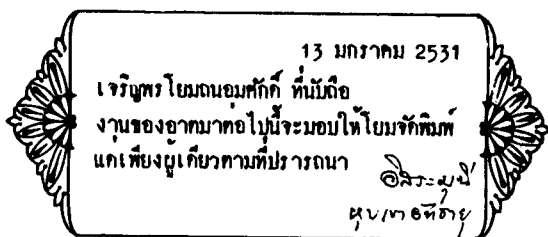
คือคุณภาพชีวิตของมนุษย์ยุคเทคโนโลยี

อัครวุฒิ

หนังสือชุดอิสระมุขีทาง เล่ม ๑๔

งานฟื้นฟูธรรมะเพื่อให้ศีลธรรมและโลกุตตรธรรมกลับคืนมา

เลียงเชียง เพียรเพื่อพุทธศาสน์

ธรรมโมโลยี คือคุณภาพชีวิตของมนุษย์ยุคเทคโนโลยี อิระมณี

ISBN 974-8486-27-3

พิมพ์ครั้งที่ ๒ ตุลาคม ๒๕๓๑
พิมพ์ที่โรงพิมพ์เลียงเชียง

สายส่งกรุงเทพฯ ธรรมสภา โทร. ๔๓๕-๑๓๕๔, ๔๒๐-๑๖๗๖

สายส่งต่างจังหวัด โรงพิมพ์เลียงเชียง โทร. ๒๒๑-๑๐๕๐, ๒๒๓-๘๕๗๕

จัดพิมพ์เผยแพร่ทั่วประเทศไทย โดย เลียงเชียง

๑๕๘/๕ ถนนบำรุงเมือง ซ้างสถานีตำรวจสำราญราษฎร์ กทม. ๑๐๒๐๐

โทร. ๐๒/๒๒๓-๘๕๗๕, ๒๒๑-๑๐๕๐

โรงพิมพ์เลียงเชียง ถูกเรียกอย่างสั้นๆ ว่า **เลียงเชียง**

๒ ชื่อนี้ที่พระราชกณะ พระอาจารย์ พระ เณรทุกรูป ตลอดจนชาวพุทธ
ทั้งหลาย ให้ความนิยมและเชื่อถือในด้านการเผยแพร่หนังสือนักธรรม บาลี
คัมภีร์ สวดมนต์ ต่าง ๆ มากกว่า ๗๐ ปีแล้ว

ราคาเล่มละ ๑๕ บาท

ลำดับต่อไปนี้ จะอธิบายธรรมะที่มีข้อความว่า “เมื่อคมไม่
อาจตัด ก็จงหัดเอาด้ามเจียน” เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในอันที่จะ
นำธรรมะไปประพฤติกปฏิบัติตามสมควรแก่กาล

คำพังเพยนี้ดูเหมือนจะมีความหมายอันลึกซึ้งของธรรมะ
เคลือบแฝงอยู่ ซึ่งถ้าพูดตามภาษาธรรมคาทั่วไปแล้วมันก็ไม่น่าจะ
เป็นไปได้ หรือจะหักสนมันลงไปเลยว่ามันเป็นไปไม่ได้อย่างแน่นอน
ก็ยังได้ โดยภาษาธรรมคาแล้วมันเป็นอย่างนี้ เพราะแม้แต่คมแท้ๆ
ยังหักไม่ได้ แล้วด้ามมันจะไปหักอะไรได้ ดังนั้น เราจึงจำเป็นจะต้อง
ทำความเข้าใจกันให้ละเอียดอีกครั้งหนึ่ง ว่ามันหมายถึงอะไรแน่?

เมื่อพูดถึงสิ่งที่มีคมมันก็ทำให้อึดที่จะคิดไปถึงมีดไม่ได้ ใน
ที่นี้จึงจะพูดถึงมีด ข้อความที่ว่า เมื่อคมไม่อาจตัดนี้ ย่อมแสดงให้เห็น
อยู่แล้วว่า มีดเล่มนั้นมันทื่อ ถึงจะมีคมแต่คมมันก็ทื่อจนกระทั่งว่า
คมของมันไม่สามารถจะหักจะฟันอะไรให้ขาดย่อยยับลงไปได้

เรื่องนี้เขามีเรื่องอุปมาอุปไมยอยู่ว่า มีมิตพิเศษอยู่เล่มหนึ่ง เป็นมิตของพระฤๅษี พระฤๅษีองค์นี้เขาเล่าว่าเป็นเจ้าของโลกธาตุทั้งปวงนี้เลยทีเดียว คำว่า “โลกธาตุ” แปลว่าสิ่งที่มีอยู่แต่เดิมตามธรรมชาติของโลก ซึ่งหมายถึงทุกสิ่งที่มีอยู่ในโลกนี้เอง ที่นี้มีพิเศษเล่มนี้มันมีคุณสมบัติแปลกกว่ามิตของชาวบ้านชาวเมืองทั้งหลาย ก็ตรงที่ว่ามิตนี้มีมันคมมากชนิดที่แม้แต่มีตโกนยังอาย คือมันคมมากที่สุดในโลก เมื่อต้องกับแสงแดด ประกายแสงที่สะท้อนบนคมของมันจะแวววาววูบวาบเป็นสีรุ้งถึงขนาดนั้น แต่แล้วคมมีตเล่มนี้กลับตัดอะไรไม่ขาดเลย คำว่า “อะไร” คำนี้ บรรดาพระฤๅษีทั้งหลายพากันแปลว่า โลก โดยมีคำถามที่ถามเป็นปริศนากันเนืองๆ ว่า “โลกคืออะไร?” หรือ “อะไรคือโลก?” อย่างนี้เป็นต้น โดยมีสื่อความหมายว่า ถ้าพูดว่าอะไรอะไร แล้วก็หมายถึงโลก โลกนี้ก็แล้วกัน

ที่แปลกประหลาดมหัศจรรย์ไปกว่านั้น เขาเล่าว่าถึงแม้ว่าคมมีตนี้จะไม่อาจตัดอะไรให้ขาดได้ แต่ถ้ามันกลับสามารถที่จะตัดอะไรๆ ได้หมด ไม่เว้นอะไรทั้งนั้น เรื่องมันพิศดารตรงนี้เอง คือถ้าเอาตำมิตนี้เนียนหรือตัดฟันอะไร อะไรก็จะขาดหมด

เรื่องที่เล่ามานี้มีความหมายว่า คมมีตที่แสนคมแต่ตัดอะไรไม่ขาดนี้ หมายถึงความรู้ในวิชาการทุกๆ แขนงที่มีอยู่ในโลกนี้เอง เรียกโดยภาษาพระว่าความรู้ในทางโลก ได้แก่ Sciences หรือศาสตร์ทั้งหลายที่คนเรากำลังเรียนรู้กันอยู่ คือวิชาอักษรศาสตร์ วิทยาศาสตร์ พาณิชยศาสตร์ เกษตรศาสตร์ สังคมศาสตร์ ฯลฯ หรืออะไรๆ

ทั้งหมดที่มีสอนกันอยู่ ศาสตร์หรือความรู้เหล่านี้เป็นสิ่งที่มีความค่ามาก
สำหรับคนเรา ในการที่จะนำไปประกอบอาชีพ เพื่อการดำรงชีวิต
ของตนเองให้เป็นอยู่ได้

ในความรู้สึกของคนสมัยนี้ เขารู้สึกกันว่าศาสตร์หรือปริญญา
เหล่านี้เป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุดและมีค่าที่สุดสำหรับเขา เมื่อต้องการจะ
พัฒนาสังคม จะแก้ปัญหาสังคม เขาจึงมุ่งแต่ที่จะเอาศาสตร์เหล่านี้
เข้าไปแก้ ซึ่งยิ่งแก้มันก็ยิ่งยุ่งบางที่ยุ่งจนไม่รู้จักริวิธีแก้ก็มี ปัญหาโรค
ประสาทจึงระบาคันไปทั่ว ความวุ่นวายในสังคมจึงกระจายกันไปทั่ว
ทั้งๆ ที่นักวิชาการทั้งหลายต่างก็ประชุมกันแล้วประชุมกันอีก แก้กัน
แล้วแก้กันอีก แก้เท่าไร ๆ ปัญหายิ่งยากในสังคมมันก็ยังไม่หมดลงไปได้

จึงมีคำพูดที่ว่า “เมื่อคมไม่อาจตัด” ดังกล่าวแล้วเกิดขึ้น

คมของศาสตราประเภทที่เป็นไปเพื่อวัตถุและปากท้อง จึง
เป็นคมที่ไม่อาจตัดปัญหาความทุกข์ร้อนที่มีอยู่ในโลกนี้ได้

จะกล่าวอีกนัยหนึ่งที่ว่า ศาสตร์ในโลกมันไม่สามารถจะตัด
โลกออกไป ได้และคนผู้มีศาสตร์ชนิดนี้ก็ไม่สามารถจะละความทุกข์ใน
โลกนี้ได้

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า นักวิทยาศาสตร์สมัยนี้เขาประจักษ์รู้ถึงภัยอันตราย
ต่าง ๆ ขึ้นมามากมาย ที่เป็นประโยชน์แก่มนุษย์ก็มีที่จะใช้ผ่านมนุษย์ก็มี
อีกเหมือนกัน ไป ๆ มา ๆ แล้วก็อดที่จะฆ่าฟันทำลายล้างกันไม่ได้ ที่

เห็นได้ง่ายก็เป็นต้นว่าอาวุธยุทธโปกรณ์อะไรต่างๆ ก็ล้วนแต่เป็นประ-
ทิสฐผลของมนุษย์ที่สร้างขึ้นมาเพื่อทำลายล้างเผ่าพันธุ์ของมนุษย์เองทั้ง
สิ้น นี่คือนักขณะของการสร้างปัญหาความทุกข์ยากวุ่นวายให้กับตัวเอง
ของมนุษย์เรา มนุษย์เราจึงมีศาสตราที่มีคมที่สุดในโลก แต่ไม่สามารถ
จะตัดฟันหรือทำลายปัญหาความทุกข์ให้หมดไปจากโลกได้ กลับมีแต่
จะสร้างปัญหาหนักขึ้นไปอีก

อย่างวิชาคอมพิวเตอร์ก็เหมือนกัน เครื่องคอมพิวเตอร์เป็น
สิ่งทันสมัยที่คนเราสร้างขึ้นมา ด้วยความประสงค์ว่าจะทำอะไรๆ ให้
มันง่ายเข้า สะดวกรวดเร็วเข้า เพื่อจะแก้ปัญหานักสมองให้สิ้นสุด
เร็วเข้า นี่เป็นจุดประสงค์ของการสร้างเครื่องคอมพิวเตอร์ แต่แล้ว
พอสร้างมันขึ้นมาได้จึงปัญหาการขัดผลประโยชน์หรือแย้งชิงผลประโยชน์กัน
มันก็ยังไม่ได้หมดคนที่เจ้าของคอมพิวเตอร์นั่นเอง ที่จะหา
ทางทุจริตกอบโกยให้มากที่สุด เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วเครื่องคอมพิวเตอร์
ที่ตีแสนดี มันก็ทำให้คนเราอยู่อย่างสงบสุขไม่ได้เพราะคอมพิวเตอร์
มันไม่ใช่ผู้สร้างกิเลส แต่คนผู้เป็นเจ้าของมันต่างหากที่เป็นผู้สร้างกิเลส
ขึ้นมาเสียเอง แล้วก็ทะเลาะกันเอง ฆ่าฟันกันเองและเป็นทุกข์วุ่นวาย
กันเอง ดังนั้นศาสตราหรือมีดที่คมวับชนิดนี้จึงตัดอะไรไม่ขาด คือ
ตัดโลกแห่งความทุกข์ไม่ขาดตามความหมายของพระฤๅษี

เหตุที่ถือเอาความรู้วิชาการในทางโลกว่าเปรียบเหมือน
คมมีดอันคมกริบนี้ ก็เพราะว่าอนุโลมตามทัศนนิยมของคนในยุค
ปัจจุบันซึ่งเขาถือว่าเขาเป็นคนทันสมัย ที่มีวิชาการใหม่ๆ ทันสมัยมา

ใช้ดำรงชีวิตของเขา นักปราชญ์ท่านจึงเปรียบเทียบว่าความรู้สมัยใหม่นี้เป็นจุดสำคัญที่สุดต่อชีวิตในสังคม ถ้าเป็นมียกก็เป็นจุดที่คมที่สุดในคมมีด ความรู้ของชาวโลกที่วิวัฒนาการมาจนถึงที่สุดในทุกชั้น ทุกตอน จึงเปรียบได้กับคมมีด

ที่นี้เรามาพูดถึงคัมมิตกันต่อบ้าง โดยสภาพปกติของคัมมิต มันก็จะต้องไม่มีคม จะต้องทำด้วยวัตถุที่พอจะจับถือด้วยมือได้ คัมมิตจึงปราศจากคมโดยประการทั้งปวง แต่แล้วมีดเล่มที่เป็นของพระฤๅษีนั้น มันกลับมีคัมมิตที่คมที่สุด มันคมกว่าคมของมันเองเสียอีก เพราะว่า มันสามารถจะตัดฟันโลกนี้ทั้งโลกให้ขาดสะบั้นออกไปได้

คัมมิต นี้หมายถึง วิชาในทางธรรมะ

คำว่า “วิชา” แปลว่าความรู้ เหมือนกับคำว่า “วิชา” ในภาษาโลกนั่นเอง แต่ความหมายมันต่างกันไกลลิบคือวิชาในที่นี้เขาหมายถึงความรู้ชนิดที่ผู้รู้จะรู้ได้อย่างทะลุปรุโปร่งในธรรมชาติทั้งหลายทั้งปวง จนกระทั่งจิตของผู้รู้นั้นไม่มีกิเลสตัณหาใดๆ เหลืออยู่เลย วิชาเช่นนี้จึงเป็นเรื่องของปัญญาความตรัสรู้ในทางธรรมะโดยตรง เป็นไปเพื่อความหลุดพ้นจากโลกที่มีลักษณะแห่งการเวียนว่ายตายเกิด เป็นทางดำเนินอันสูงสุดของชีวิตที่แท้จริง เป็นเรื่องของผู้แสวงหาจุดหมายปลายทางของชีวิต ที่ไม่อยากจะยุ่งยากปวดเคียรเวียนเกล้าอยู่กับชีวิตอันจำเจน่าเบื่อหน่ายในโลกนี้อีกต่อไปแล้วและ วิชาเช่นนี้เป็นผลสำเร็จอันสูงสุดของการปฏิบัติเพื่อความตรัสรู้

เรื่องเล่าเขาเปรียบเทียบว่าวิชาในทางธรรมะเปรียบได้กับค้ำม
มีดที่ปราศจากคม หมายความว่าธรรมะนี้เป็นสิ่งที่ปราศจากโทษ ถึง
เท็กการจะเอื้อมมือมาจับก็ไม่มีโทษ หรือคนแก่ห่อ้มอายุสัก 90 ปี
หรือ 100 ปีจะมาจับก็ไม่มีโทษ แต่ธรรมะนี้เป็นไปเพื่อประโยชน์
เกื้อกูลแก่ชาวโลกทั้งหลายตลอดกาลนานโดยส่วนเดียว

อีกนัยหนึ่งหมายความว่า คนปุถุชนในโลกนี้มักจะมองธรรมะ
ว่าเป็นของคร่ำครึล้าสมัย ไม่เป็นประโยชน์อะไรในการใช้ชีวิตของเขา
เลย เมื่อเขาคิดอย่างนี้เขาจึงนับถือพระพุทธศาสนาหรือพุทธธรรมนี้
สักแต่ว่าตามประเพณีที่พ่อแม่เคยพานับถือมา จึงเปรียบได้ในลักษณะ
ที่ว่าชาวบ้านชาวเมืองทั้งหลายกำลังกำเอาพุทธธรรมไว้ในมือเหมือน
กับกำค้ำมมีดไว้ในมือ โดยที่ไม่รู้ว่ามันเป็นสิ่งที่มีคมจัดจนสามารถจะตัด
ปัญหาได้

ชาวพุทธทุกวันนี้จึงมีวัดเป็นศาลาเป็นตัวโบสถ์ มีพระ-
พุทธรูปเป็นพระพุทธรเจ้า มีใบลานเป็นพระธรรม มีหลวงพี่หลวงน้า
เป็นพระสงฆ์ การทำบุญฟังเทศน์ฟังธรรม เขาก็ทำกันเพื่อจะเอาบุญ
ตายแล้วจะได้ไม่ตกนรก ซ้ำร้ายไปกว่านั้นคนบางกลุ่มถึงกับขอร้องพระ
ว่า “ท่านอย่าเทศน์เลย ขอให้บรรยายธรรมะดีกว่า” คำพูดนี้มันจึงเป็น
สิ่งที่น่าหัวเราะอย่างที่สุด เพราะแท้จริงแล้วคำว่า “เทศน์” หรือเทศนา
นี้มันก็แปลว่าบรรยายนั่นเอง จึงมีข้อสังเกตที่ชวนให้คิดว่าทำไมคน
ทุกวันนี้เขาจึงเบื่อเทศน์กันนัก เมื่อพิจารณาดูแล้วก็มีข้อยุติว่า มันน่า

จะเกิดมาจากการเทศน์ทิ้งมงายไว้สาระของพระที่ไม่ได้ประพฤติปฏิบัติ
ธรรมนั้นละครม้ง ?

คำเทศน์คำสอนที่ถูกต้องอ่านออกมาจากใบลาน หรือหนังสือ
คำราราคาถูก เป็นสิ่งที่ไม่มีกฎเกณฑ์อันถูกต้องเสมอไป ใครใคร่เขียน
เขียน ใครใคร่พิมพ์ พิมพ์ เพื่อการค้าบ้าง เพื่อหาผลประโยชน์และ
ลากสักการะเข้าตัวบ้าง และทำไปด้วยความไม่รู้จริง ไม่เคยพิจารณาอย่าง
ละเอียดรอบคอบ คำเทศน์เหล่านั้นจึงเป็นอันตรายต่อนักศึกษาผู้แสวง
หาหนทางที่ถูกต้องยิ่งนัก ผู้มีปัญญาเขาจึงรู้สึกเบื่อและอดทนارهอาใจ
ถ้าหากจะมีใครพูดถึงคำว่า เทศน์ เทศน์ เทศน์

จึงมีคนคิดขึ้นมาเสียใหม่ว่า เรามาบรยายธรรมะกันดีกว่า
มาปาฐกถาธรรมกันดีกว่า อย่ามัวเทศน์อย่างมงายกันให้เสียเวลาเลย

แต่ที่แท้คำว่าเทศน์กับคำว่าปาฐกถากับคำว่าบรยาย ก็คือสิ่ง
เดียวกันนั่นเอง ไม่รู้ว่าใครโยงใครฉลาดกันแน่ ในระหว่างคนชอบเทศน์
ชอบปาฐกถากับชอบบรยาย คิดแล้วก็น่าหัวเราะ

เมื่อคนเรากำเอาพุทธธรรมไว้เหมือนชาวไร่กำมิดอยู่เช่นนั้น
บัณฑิตท่านจึงเปรียบธรรมะว่าเป็นค้ำมิดที่อูๆ ที่คมที่สุด และคมกว่า
คมของมันเองด้วย

เพราะเหตุว่าธรรมะนี้แหละที่จะเป็นตัวตัดตัวทำลายปัญหา
ทุกอย่างทุกชนิดให้หมดไปได้

ถ้าหากการปกครองมีธรรมะอยู่ในชีวิตจิตใจ เขาก็จะไม่

ปกครองใครอย่างกดขี่ ถ้าหากกฎหมายมีธรรมะ เขาก็จะไม่หาช่องโหว่เพื่อจะเลี่ยงกฎหมาย อะไรผิดก็ว่าไปตามผิดอะไรถูกก็ว่าไปตามถูก ถ้าพ่อค้ามีธรรมะ พ่อค้าก็โกงตาชั่งไม่เป็น ถ้าลูกค้ามีธรรมะลูกค้าก็จะรู้จักซื้อแต่สิ่งที่ควรซื้อ ไม่ยอมให้พ่อค้าหลอกโฆษณาขายสินค้าเอาได้ง่ายๆ ถ้านายจ้างมีธรรมะนายจ้างก็จะไม่โกงค่าแรงลูกจ้าง ถ้าลูกจ้างมีธรรมะลูกจ้างก็จะไม่โกงเวลาและแรงงานหรือทรัพย์สินของนายจ้าง ถ้าข้าราชการมีธรรมะข้าราชการก็ฉ้อราษฎร์ไม่เป็น รับสินบนไม่เป็น ถ้าราษฎรมีธรรมะราษฎรก็จะบังหลวงไม่เป็นและคิดสินบนข้าราชการไม่เป็น ตลอดทั้งพระเณรก็เหมือนกัน ถ้าพระเณรมีธรรมะ พระเณรก็จะเป็นผู้มักน้อยสันโดษ แสวงหาความวิเวกและบรรพชิตเพื่อความหลุดพ้น แต่ถ้าพระเณรขาดธรรมะ พระเณรก็จะเป็นคนมักมากในลาภสักการะและเสียงเงินยอ จะไม่แสวงหาความสงบวิเวก จึงปราศจากความรู้แจ้งในเรื่องบรรพชิตและประกอบอยู่ด้วยความทุกข์เศร้าหมองชีวิตของพระเณรเช่นนั้นจึงเศร้าหมองและเป็นหมันเปล่า ไม่อาจจะได้รับประโยชน์ใดๆ จากการบรรพชาเหล่านั้นเลย

ถ้าหากจะพิจารณาตุลาการในปัจุบันนี้แล้วก็จะเห็นได้ว่า คนเราทั้งหลายกำลังใช้สิ่งที่ไม่มีความมั่นคงและกำลังเก็บสิ่งที่มีคุณค่าเหมือนไม่มีคุณค่า

มีคำกลอนอยู่บนท่อน้ำว่า —

เขาเอาคมดาบใส่ไว้ในฝัก

แต่ที่ชักออกมาหรือหาเห็น

คมที่อาจเฉือนเชือดเลือดกระเซ็น

ค่ายสักเสี้ยนยังไม่อาจจะขาดเลย ฯ

หมายความว่าเพราะคนเราส่วนมากขาดสติปัญญาอันลุ่มลึกที่จะทำให้จิตใจของตัวเองหมดความเรวร้อน หรือความทุกข์ได้ จึงไม่รู้ว่าทำอะไรจึงจะไม่เป็นทุกข์ ทำอย่างไรจึงจะหมดปัญหา เมื่อเป็นเช่นนั้นจึงคิดแต่อยากจะได้ อยากจะเป็น คิดแต่จะสร้างสรรค์พัฒนาโลกอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงธรรมะถึงศาสนากันบ้างเลย เขาจึงบันทึกเอาเรื่องราวธรรมะเรื่องจิตใจหรือเรื่องคุณธรรมของคนในสังคมทั้งไปไว้ข้างหลัง ไม่ต้องสนใจ เขาสนใจแต่เรื่องว่าจะพัฒนาतिकрамบ้านช่องอย่างไรประเทศชาติจึงจะเจริญรุดหน้าเท่าเทียมนานาอารยประเทศเขาสักที

เมื่อพูดถึงคำว่า “อารยประเทศ” ก็อยากจะย้ำถึงคำ ๆ หนึ่งว่า คำว่า “อารยะ” นี้เขาแปลว่าประเสริฐ คือประเสริฐอยู่ด้วยธรรมะความถูกต้องและบริสุทธิ์เยือกเย็น ซึ่งเกิดมาจากการกระทำ คำพูดและความนึกคิดของมนุษย์ สูงสุดก็เป็นเรื่องของสติปัญญาที่สามารถจะละกิเลสได้เลยทีเดียว ภาษาพระท่านเรียกว่า “อริยะ”

ทีนี้ถ้าพูดถึงความเป็นอารยประเทศแล้ว เราทั้งหลายจะมุ่งเอาอารยประเทศแบบไหนกันแน่? เราจะเอาอารยประเทศแบบวัตถุหรือแบบนามธรรมเป็นตัวอย่าง ถ้าเอาอารยประเทศแบบวัตถุเป็นตัวอย่าง บ้านเมืองเราคงจะต้องเคียดแค้น จะอยู่อย่างสงบเย็นเป็นปรกติสุขกันไม่ได้ เพราะอารยประเทศแบบวัตถุ ซื่อมันกับบอกอยู่แล้วว่าต้องเต็มไปด้วยวัตถุ เต็มไปด้วยการแย่งชิง ความดิ้นรนกระเสือกกระสนเพื่อปากท้องของตัวเอง โดยไม่ต้องคำนึงถึงธรรมะอันเป็นเรื่องของการชำระสะสางชีวิตจิตใจตัวเองให้สะอาด แต่มันจะวิ่งไปเพื่อวัตถุอย่างเดียว มันจะเอาแต่เงินกันอย่างเดียว และบ้านเมืองนั้น ๆ มันก็มีแต่ปัญหาอาชญากรรม โจรขโมยและการพนันขึ้นขันต่อกันแพร่เชื้อโรครุมมากขึ้นทุกวัน ๆ สิ่งที่ทำมามากก็คือความหายนะที่เกิดมาจากการเอารัดเอาเปรียบในการแสวงหาวัตถุกันนั่นเอง

แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าเราจะเลือกเอาอารยประเทศแบบนามธรรมเป็นตัวอย่างในการพัฒนาประเทศของเรา นี่มันก็ย่อมหมายความว่าเราจะได้อารยธรรมที่เจริญมาเป็นตัวนำในการพัฒนาประเทศของเรา อารยประเทศแบบนามธรรมมิได้หมายถึงประเทศของพวกเขาพวกผีพวกวิญญาณที่ไม่มีตัวตนอาศัยอยู่ตามโพรงไม้หรือศาลพระภูมิอะไรทำนองนั้น แต่หมายถึงคุณธรรมอันไพบุลย์ของประชาชนที่ยินดีในการใช้ชีวิตร่วมกันอย่างสันติ สันติโดยธรรมไม่จำเป็นจะต้องใช้พลังงานปรมาณู หรือนิวเคลียร์เป็นเครื่องมือ แต่สันติโดยธรรมก็คือความรักใคร่สามัคคีกันโดยธรรมโดยวินัย เมื่อเราอยู่ร่วมกัน เราก็จะให้ภัย

ซึ่งกันและกัน ใครพลั้งเผลอไปทำอะไรผิดเข้า เราก็ให้อภัยกันได้ และเมื่อเพื่อน ๆ เขาให้อภัยแล้วก็ไม่ใช่ว่าเจ้าคนที่ได้รับอภัยจะติดกันตรึงไปทำผิดซ้ำอีก อย่างนั้นมันก็ไม่ไหวแล้ว ทางที่ถูกทั้งผู้ที่ให้อภัยและผู้ที่ให้อภัยจะต้องพยายามในทุกวิถีทางในทางที่จะไม่ทำอะไรให้ตนเองและผู้อื่นเดือดร้อน การเลือกเอาอารยประเทศที่มีความหมายไปในทางศีลธรรมและคุณธรรมของคนในประเทศชาติเป็นแบบอย่าง จึงเป็นสิ่งที่ควรกระทำ การพัฒนาบุคคลทุกระดับชั้นให้มีคุณธรรมควบคู่ไปกับการพัฒนาปากท้องนั้นแหละสำคัญกว่าการพัฒนาปากท้องแต่เพียงอย่างเดียว ถ้าหากเราหวังแต่จะให้ประเทศของเรามีวัตถุเจริญเท่าทันต่างประเทศเขา เราก็จะหาความสงบสุขไม่ได้เลย เพราะในเมื่อบุคคลมุ่งหวังแต่วัตถุและละทิ้งคุณธรรมของตัวเองกันเสียแล้ว เขาก็มีความสุขอยู่ได้อย่างไร? ต่อให้มีวัตถุมากมายจนวัตถุมันพังลงมาทับหัว เขาก็มีความสุขไปไม่ได้ จึงอยากจะขออย่าว่า เราอย่าคิดอยากแต่จะให้ประเทศชาติเจริญด้วยतिकрамบ้านช่องกันอยู่เลย เราควรจะหันมามองดูคุณธรรมทางจิตใจของพวกเรากันบ้าง ความสุขอันล้ำเลิศจึงจะมีมา

ที่นี้ถ้ากลอนบทนี้เขาชี้ว่า การที่คนเราละทิ้งคุณธรรมคือธรรมะนั้นแล้ว มันก็เหมือน “เขาเอาคมดาบใส่ไว้ในฝัก” แทนที่จะเอาคมดาบมาฟันศัตรูคือกิเลสก็ไม่เอา กลับเอาไปเก็บไว้ในฝักแล้วแขวนไว้หัวนอนเสียอย่างนั้นเอง

สองบาทต่อมาก็ความว่า “แต่ที่ชักออกมหาหรือหาเห็น คมที่
อาจเฉือนเชือดเลือดกระเซ็น” แปลว่า สิ่งที่เราต้องการกันทุกวันนี้
คือวัตถุดิบของเงินทองที่ได้มาจากการใช้วิชาความรู้ของโลกๆ ของ
เรา มันกลับกลายเป็นค้ำตาบไปเสียแล้ว ไม่ใช่คมตาบ แต่มันกลายเป็น
ค้ำตาบ และลองคิดดูซิว่า ถ้าสมมติว่าเราไปรบทัพจับศึกกับใครเข้า
พอพันทาบกันเราก็เอาค้ำตาบไปฟันเขา เขาจะอย่างไร? เขาคงจะ
หัวร่อนหงายไปเลยทีเดียว และคงจะคิดว่าเจ้าหมอนี่มันดีหรือบ้ากันแน่
คมตาบเขามีให้ฟันกลับไม่ฟัน พอจะฟันแล้วไปเอาค้ำมาฟัน อย่างนี้
เป็นต้น หมายความว่า เรากำลังใช้ตาบไม่ถูกวิธีนั่นเอง สิ่งที่มีคม
ไม่เอามาใช้ กลับเอาสิ่งที่ไม่มีความคมมาใช้ แล้วมันจะเกิดประโยชน์อะไร?
ผลสำเร็จอะไรมันจะมีมา?

และบาทสุดท้ายเขาว่า “ค้ายสักเส้นยังไม่อาจจะขาดเลยฯ”
ถ้าจะแปลความหมายของคำว่า ค้าย ในที่นี้ให้เข้ากันกับสภาพของสังคม
ทุกวันนี้ มันก็จะต้องแปลว่าค้าย คือความทุกข์ร้อนวุ่นวายนั่นเอง

เราจึงอาจสรุปความหมายของคำกลอนภาษิตนี้ได้ว่า ในการ
แก้ไขปัญหาคความทุกข์ร้อนวุ่นวายของสังคมปัจจุบันนี้คนเรากำลังแก้
ปัญหาไม่ถูกวิธี เราเอาวัตถุดิบที่ต้องออกหน้าธรรมะ มุ่งหวังที่จะพัฒนา
ปากท้องโดยไม่มองคุณธรรมของประชาชน ความเดือดร้อนวุ่นวาย
ภายในบ้านเมืองจึงไม่มีทางจะหมดไปได้

คนเราที่เกิดมาถ้าไม่รู้จักรั้วธรรมะคืออะไรแล้ว มันก็เปรียบ
เหมือนกับคนเดินทางแต่ไม่รู้ว่าตนเองจะไปไหน สมมติว่ามีคน ๆ หนึ่ง
ซึ่งเกออาจจะมิชื่อว่า “เงิน” ก็ได้ นายเงินคนนั้นกำลังเดิน ๆ ๆ อยู่
แล้วเราก้เข้าไปถามว่า คุณลุงจะไปไหน? นายเงินแกก็ตอบว่าไม่รู้
นี่ลองคิดดูซิว่านายเงินแกบ้าหรือดี? ตัวเองกำลังเดินอยู่แท้ ๆ แต่พอ
ไปซักถามว่าจะเดินไปไหนกลับตอบว่าไม่รู้ ถ้าเป็นอย่างนั้นมันก็ใช้การ
ไม่ได้แล้ว ซึ่งถ้าเป็นรถสิบล้อมันก็เป็นรถสิบล้อที่กำลังวิ่งโหลลงมา
ตามทางลงเขาโดยไม่มีคนขับ นี่มันอันตรายมาก มันมีโอกาสนี่จะตกเหว
ตายได้ทุก ๆ วินาที คนเราก้เหมือนกับ... ้าเกิดมาเป็นคนโดยไม่รู้อะไร
ธรรมะ ไม่เคยได้ยินได้ฟังธรรมะ ไม่เคยฝึกศึกษาและปฏิบัติธรรมแล้ว
มันก็เหมือนกับรถที่วิ่งลงเขาโดยไม่มีจุดหมายและการบังคับควบคุม
นั่นเอง เพราะอะไร?

คำตอบก็คือ เพราะธรรมะโดยเนื้อแท้ก็คือจุดหมายปลายทาง
ของชีวิตทุกชีวิต ชีวิตของคนเราที่เกิดมาโดยเนื้อแท้แล้วไม่มีใครเลยที่
จะต้องการความทุกข์ร้อนวุ่นวายหรือการปวดเคียรเวียนเกล้าเพราะต้อง
ประสบกับปัญหา ดังนั้นจุดหมายอันสูงสุดที่คนเราต้องการก็คือความ
พ้นทุกข์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คนในปัจจุบันนี้กำลังต้องการความพ้นทุกข์
กันเป็นอันมาก เราต้องการพ้นทุกข์จากปากท้องที่หิวโหย จากการ
ไม่มีเงินใช้ จากการข่มเหงคะเนงร้ายซึ่งกันและกัน จากความลำบาก
ทางกาย จากความลำบากทางใจ ฯลฯ ทั้งหมดนี้เป็นตัวอย่างของ
ปัญหาที่ทำให้คนเราเป็นทุกข์ และที่เราต้องการจะพ้นไปจากมัน และ

การที่เรากำลังต้องการความพ้นทุกข์ในทุกๆ วิถีทางกันอย่างนั้นมันก็คือ
เรากำลังต้องการธรรมะนั้นเอง

ธรรมะที่แท้คือสภาพที่ปราศจากทุกข์ อันนี้เป็นธรรมะใน
ระดับสูงสุด ซึ่งเป็นผลที่เกิดมาจากการปฏิบัติตามแนวทางของพระ-
พุทธศาสนา เมื่อธรรมะตัวแท้คือความดับทุกข์ ดังนั้นถ้าคนเราเกิดมา
โดยไม่รู้เรื่องธรรมะ นั่นก็คือคน ๆ นั้นไม่รู้จักความดับทุกข์นั่นเองแหละ
ถ้าไม่รู้จักความดับทุกข์ เขาก็คงจะเป็นทุกข์ไปตลอดกาลและใช้ชีวิต
ไปอย่างไม่มีจุดหมาย เหมือนนายเดินที่เดินไปโดยไม่รู้จุดหมาย มันก็
น่าสมเพชเวทนาอย่างที่สุด

ถ้าคนเราจะรู้จักแต่การหาอยู่หากิน คนแรกก็จะไม่ผิดอะไรกับ
นกหนูปลาที่รู้จักแต่หาอยู่หากิน คนที่ชอบเลี้ยงนกแล้วเอานกมาขังไว้
ในกรง เขาหาข้าวเปลือกข้าวสารและน้ำมาให้นกกินทุกวัน แต่เขาเคย
มองย้อนกลับมาดูตัวเองหรือไม่ว่าเขาก็ไม่ต่างอะไรจากนกในกรงนั้น
บางทีนกที่อยู่ในกรงมันอาจจะสบายกว่าคนบางคนที่อยู่นอกกรงเสียอีก
เพราะมันไม่มีปัญหาอะไรมากเหมือนกับคน นกมันไม่ต้องค้นรณ
ตะลิตะลานหาเงินมากินมาใช้เหมือนคน นกในกรงมันก็แทบจะไม่มี
ปัญหาในเรื่องนี้แล้ว ยิ่งถ้าเป็นนกในป่าในเขา มันก็ยังสะดวกสบาย
หายห่วงเลย นกมันทะเลาะกันมันก็ได้แต่บินโฉบจิกตีกัน เสร็จแล้วก็
แล้วกันไป แต่คนนี่มันอาฆาตจองเวรกันไม่รู้ลืม คนบางกลุ่มถึงกับ
ฆ่าฟันกันตายเป็นตระกูลๆ เพราะอำนาจของความพยาบาท แล้วนก
กับคนใครมันจะดีกว่ากัน? อีกข้อหนึ่งนกหนูปลามันได้เปรียบคน

ทรงที่มันได้รับนิรโทษกรรมจากธรรมชาติมาแต่เดิมทีแล้วว่ามันไม่ต้อง
มีโทษทัณฑ์ของจำเหมือนคน ถ้ามันทำอะไรผิดเข้า แต่คนจะต้องถูก
จองจำและรับโทษตามหนักตามเบา ถ้าคนมันไปขโมยกินข้าวในนา
เคราะห์กรรมที่มันอาจจะได้รับก็คงเป็นเพียงถูกยิงตายไปเลย เสร็จแล้ว
ก็แล้วกันไป มันไม่ต้องมีกรรมอะไรอีก เพราะกรรมที่มันได้เกิดมา
เป็นสัตว์นั้นก็มากเพียงพอแล้ว ที่สัตว์มันไม่อาจจะรู้ธรรมะได้นี้ก็เป็น
กรรมอันหนักพอแล้ว มันจึงไม่ต้องไปชดใช้เวรกรรมอะไรที่ไหนอีก
เหมือนกับคนที่ไม่ได้เป็นข้าราชการ ถึงจะทำผิดกฎของข้าราชการ
เขาก็ไม่ต้องถูกลงโทษหรือไล่ออกเพราะเขาไม่ได้เป็นข้าราชการ และก็
ไม่ได้รับเงินเดือนจากทางราชการด้วย เรียกได้ว่ามันอยู่นอกกิวนา
ไม่เหมือนกับข้าราชการถ้าทำผิดระเบียบราชการก็ต้องได้รับโทษ อย่างนี้
เป็นต้น หรือแม้แต่ตัวหนึ่งอย่างนี้ ถ้าสมมติว่างูมันมากัดเราตาย
ถ้าไม่มีคนมาทันเห็นมัน นี่ก็แล้วกันไป มันไม่ต้องถูกนำมาฟ้องร้อง
ขึ้นโรงขึ้นศาลติดคุกติดตะรางเหมือนคน นี่ก็เพราะธรรมชาติให้อภัย
มัน อย่างเลวที่สุดถ้ามันอาละวาดหนักเข้า เทียวกัดใครต่อใครตาย
มากเข้า มันก็อาจจะถูกตามฆ่าเท่านั้น มันก็ต่างจากคนอยู่ที เพราะ
คนมันต้องรับผิดชอบในการกระทำของตัวเอง คนเราบางทีทำกรรม
แล้วไม่มีทางที่จะลบล้างได้ตลอดชีวิต เช่นพวกทำอนันตริยกรรม ฆ่า
บิดามารดาของตนเองเป็นต้น ซึ่งกรรมประเภทนี้ใครทำเข้าแล้ว ใน
ทางพระพุทธศาสนาท่านจะปฏิเสธเด็ดขาดในการที่จะมีโอกาสดับบรรลु
มรรคผลนิพพาน

ที่กล่าวมานี้ก็เพื่อจะชี้ให้เห็นว่า ชีวิตของคนเรามีกรรมเป็น
ของ ๆ ตนเองตั้งแต่เกิดมาแล้ว กรรมที่มันเป็นอันตรายล่อแหลมต่อคน
ก็คือความเกิดมา ความเกิดมาเป็นคนของเราในชาตินี้แหละที่เป็นกรรม
ชั่วร้าย เพราะถ้าเราเกิดมาแล้ว เราก็จะต้องได้พบกับทุกสิ่งทุกอย่าง
ทั้งเรื่องดีเรื่องเลว ทั้งสิ่งที่น่าพอใจและไม่น่าพอใจ ยิ่งถ้าเราไม่เคย
เรียนรู้เรื่องธรรมะเลย ไม่มีธรรมะเป็นเครื่องระงับยับยั้งจิตใจของเรา
เลย เราก็จะเป็นทุกข์จนอาจจะถึงกับตรอมใจตายเลยก็ได้ คนบางคน
ไม่เคยคิดเลยว่ากรรมที่เราเกิดมานั้นร้ายแรงนัก เราไม่เคยคิดว่าเราจะต้อง
เอาชีวิตมาส่งเวรมัจจุราช เพราะโทษที่เราเกิดมา เมื่อเราไม่รู้ว่าเราเกิด
มาเพื่อตายอย่างนั้นแล้ว พอถึงวันตายเข้าจริง เราก็จะเศร้าโศกเสียใจ
อาลัยอาวรณ์เป็นห่วงคนโน้นคนนี้ ไม่อยากจะตายไปจากเขา ผลที่ได้รับ
ก็คือความเป็นทุกข์เศร้าหมองใจ การตายอย่างเศร้าหมองเช่นนั้น ภาษา
พระท่านเรียกว่าทุกข์ แปลว่าไปไม่ดี คือมันตายไม่ดีนั่นเอง หรือถ้าเรา
ไม่ใช่คนตายเสียเอง แต่บุตรภรรยาสามีของเราตาย เราก็จะเศร้าโศก
หนักเข้าไปอีก บางคนภรรยาตายตัวเองก็เกือบจะเป็นบ้าหรือวิกลจริต
นี่มันโง่แค่ไหนก็ลองคิดดู ก็รู้ ๆ เห็น ๆ กันอยู่ว่าใคร ๆ เขาก็ตายกัน
ทั้งนั้นมันกันน่าจะเรียนรู้และเตรียมตัวเตรียมใจไว้แต่เนิ่น ๆ ว่าถึงอย่างไร
มันก็ต้องตายแน่ ถ้าเราเตรียมพร้อมอยู่เสมอแล้ว อะไรจะเกิดอะไรจะ
ตายเราก็ไม่หวั่นไหว แต่จะรู้จักทำกับมันอย่างถูกต้องที่สุดและเป็นสุข
อยู่กับบุตรภรรยาสามีของเราได้ตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่ แต่คนส่วนมาก
ไม่เป็นอย่างนั้น เขาไม่รู้อย่างนั้นจึงต้องเป็นทุกข์แล้วเป็นทุกข์อีก

นี่แหละคือกรรมแห่งการเกิดมา ซึ่งในเรื่องของความเจ็บไข้ ความ
แก่ชราและความทุกข์โศกนั้นทั้งหลายทั้งปวง มันก็ล้วนแต่เป็นเรื่อง
ของกรรมเกิดใหม่ทั้งนั้นเลย

แต่ถ้าคนเรามีธรรมะ เขาย่อมจะรู้จักสิ่งเหล่านี้ดีและไม่
หวั่นไหวไปกับมัน และรู้วิธีที่จะจัดการกับมันอย่างถูกต้อง และที่
สำคัญคือเขาจะไม่เป็นทุกข์ คนผู้มีธรรมะย่อมจะรู้ว่า เรื่องที่ร้ายทุกอย่าง
มันจะเกิดขึ้นกับเราเมื่อไรก็ได้ทั้งนั้น แม้แต่ความตายนี้เราจะตายเมื่อไร
ก็ได้ทั้งนั้นเหมือนกัน เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วสิ่งที่เขาจะปฏิบัติกระทำ
เสียวันก็คือ ความไม่ประมาท คนไม่ประมาทคือคนที่ไม่มี ความพยายา
จงเผลว เป็นคนมีสมาธิความตั้งมั่นภายในจิต มีอุทมกคิในการดำรง
ชีวิตที่เต็มไปด้วยประโยชน์ เป็นคนมีสติสัมปชัญญะรู้ว่าอะไรถูกอะไร
ผิดตามเป็นจริง แล้วพยายามละสิ่งผิด ทำแต่สิ่งที่ถูกต้อง ละแสวงหา
ทางหลุดพ้นไปจากความทุกข์ในชีวิตของเขา ซึ่งมีจุดสูงสุดอยู่ที่ความ
ไม่เกิดไม่ตายอีกต่อไป และความไม่เกิดไม่ตายในที่นี้มิได้หมายความว่า
เขาจะกลายเป็นเทพเจ้าอมตะ ไม่ต้องเกิดไม่ต้องตาย ไม่ใช่อย่างนั้น
แต่ความไม่เกิดไม่ตายนี้ หมายถึงความหมดกิเลส หมดความรู้สึ
กที่เป็นตัวคนผู้จะไปอยู่ตรงนั้นตรงนี้เสียแล้ว เมื่อมันไม่มีกิเลสที่ถือว่า
เราจะต้องไปที่นั่นที่นี้แล้ว มันก็ไม่มีใครเกิดไม่มีใครตาย ซึ่งความรู้สึ
กอย่างนั้นมีแต่พระอรหันต์เท่านั้นที่จะเข้าถึงได้ ไม่ใช่คนสามัญชนอย่าง
เราๆ แต่สำหรับคนผู้ยังไม่เข้าถึงจุดสูงสุดอย่างนั้น เขาก็เอาคำว่าทำ
บาปไม่ได้ เบียดเบียนคำทอใครไม่ได้ แค่นี้ก็พอแล้ว นี่คือคุณธรรม

ของคนผู้มีธรรมะที่รู้จักชีวิตของตัวเอง รู้จักเหตุให้เกิดชีวิตของตัวเอง รู้จักความคับเหตุนั้นทำให้เกิดชีวิตและรู้วิธีดำเนินเข้าไปสู่ที่คับแห่งชีวิต อันเต็มไปด้วยความทุกข์ของเขา กรรมจริยาของเขาจึงเป็นไปเพื่อคุณธรรมอันดีงาม คือไม่ทำบาป สร้างสรรค์ประโยชน์ให้แก่โลก และหาความหลุดพ้นให้กับตัวเองเป็นประการสุดท้าย

ดังนั้น คนที่มีธรรมะที่รู้จักว่าธรรมะคือแนวทางปฏิบัติเพื่อการดับทุกข์ดับปัญหาและคือตัวความดับทุกข์ดับปัญหาคือสติปัญญาอันถูกต้อง จึงเป็นผู้ที่รู้วิธีแก้ปัญหาวุ่นวายในชีวิตและสังคมอย่างถูกต้องที่สุด

การที่คนเราอยู่ร่วมกันแล้วเกิดปัญหา นั้นมันเป็นเพราะเขาไม่รู้จักธรรมะและข้อปฏิบัติที่ถูกต้องในการดำรงชีวิตของเขา แต่ถ้าเขารู้จักธรรมะรู้จักข้อปฏิบัติ ปัญหานั้นก็ไม่เกิด จะยกตัวอย่างให้เห็นว่า มีมือปืนมือเตอร์ไชค์คนหนึ่งไปรับจ้างเขามาเพื่อจะมายิงมิสเตอร์เอออย่างนี้ นี่มันเป็นเพราะเจ้ามือปืนคนนี้นั้นไม่รู้จักคิดจึกนี้กันว่า ถ้าเราไปยิงเจ้าเออมันตาย ลูกเมียมันจะเสียใจขนาดไหน? ใครจะหาเลี้ยงมัน? ถ้าเอาเราเป็นมัน แล้วให้มันมายิงเรา เราจะรู้สึกอย่างไร? เราอยากตายไหม? คำตอบมันก็ต้องมีว่า เราก็คงไม่อยากตายเหมือนกัน เพราะฉะนั้นการที่เราจะไปยิงมันคงเป็นเรื่องไม่ดีแน่ เราทำแล้วก็ไม่มีความสุข มีแต่จะเป็นทุกข์อันไม่เป็นอันอยู่กันมัน แล้วจะได้ประโยชน์อะไร? นี่ถ้ามือปืนคิดอย่างนี้มันก็ต้องเลิกฆ่าคน เพราะมันรู้จักคิดว่าจะไร้ถูกอะไรผิด และการรู้จักคิดอย่างนี้นั้นแหละ คือ

การรู้ธรรมะและข้อปฏิบัติ มันก็จะดับปัญหาความเดือดร้อนลงไปได้
ทันทีที่มันกำลังเดือดร้อนกันอยู่ทุกวันนี้ก็เพราะคนส่วนมากไม่สนใจ
ธรรมะ ไม่นำเอาธรรมะหรือคุณธรรมมาเป็นตัวนำในการพัฒนา
สังคม สังคมมันจึงไม่หมดปัญหา

แม้แต่ในวงการราชการหรือในหน่วยงานแต่ละแห่ง ถ้าผู้ร่วม
งานกันในที่นั้นไม่นำเอาธรรมะมาเป็นตัวนำในการทำงาน ปัญหา
มันก็จะเกิดขึ้นทันที ประการแรกก็คือความขัดแย้งกันเองของเพื่อน
ร่วมงาน หรือแม้แต่ในระหว่างนายกับลูกน้อง และสิ่งที่ยู่ถัดมาก็
คือการแตกสามัคคี จนมีผลทำให้งานที่ทำนั้นล้มเหลวหมด ซึ่งถ้า
หากว่าแม้แต่นักพัฒนาสังคมก็ยังแตกแยกกันเองแล้ว เขาจะไปพัฒนา
ท้องถิ่นไหนให้มีความสามัคคีรุ่งเรืองกันได้เล่า? ขอใหึกคิดกันให้ถี่
ข้อสำคัญจึงอยู่ที่ว่า มันเป็นหน้าที่ของเราทุกคนที่จะต้องพัฒนาปรับ
ปรุงตัวเอง และหาทางแก้ไขจุดบกพร่องของตัวเองเป็นอันดับแรก
ก่อน โดยอาศัยธรรมะเข้ามาเป็นตัวนำ ซึ่งวิธีการนี้แหละที่เขาเรียก
ว่าการประพฤติธรรมหรือการปฏิบัติธรรมที่แท้จริง ซึ่งในระดับชาว
บ้าน ถ้าทำได้ ศีลธรรมและความสงบสุขในสังคมก็จะมีมา ถ้าใน
ระดับสูงขึ้นไป ก็ระดับของมรรคผลนิพพานอันเป็นหน้าที่โดยตรง
ของบรรพชิตแล้ว ตัวเราเองแหละที่จะบรรลุถึงความหลุดพ้นจาก
อาสวะกิเลสทั้งปวงและเข้าถึงที่สุดแห่งทุกข์ได้โดยสมบูรณ์

เราหันมาทบทวนกันอีกครั้งหนึ่งเกี่ยวกับคำว่า “เมื่อคมไม่
อาจตัด ก็จงหักเอาด้ามเหี้ยน”

ทั้งที่เราได้ทราบกันแล้วว่า หลักวิชาการของความรู้แขนงต่าง ๆ ในทางโลกนั้นเปรียบได้กับคมดาบที่มันคมกริบจนสมัยนี้คนเรารู้จักสร้างเครื่องคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีต่างๆ ขึ้นมาใช้กันแล้ว คมดาบนั้นมันก็ยังคมมาก แต่แล้วมันกลับตัดปัญหาความทุกข์ร้อนวุ่นวายตลอดจนกระทั่งวิกฤตการณ์ในโลกนี้ไม่ขาด ในทางตรงกันข้ามยังมีเทคโนโลยีสูงเพียงใด ปัญหาและวิกฤตการณ์ต่างๆ มันก็สูงขึ้นเพียงนั้น อวูรนิวเคลียร์ยังถูกพัฒนาให้ทันสมัยเพียงใดอันตรายถึงตายของมนุษย์ก็ยิ่งมากขึ้นเพียงนั้น อวูรปืนมีสมรรถนะสูงเพียงใด คนก็ยังฆ่ากันตายมากขึ้นเพียงนั้น เพราะฉะนั้น ศาสตร์ที่มีคมของโลกนี้จึงไม่สามารถจะตัดปัญหาของโลกนี้ให้ขาดลงไปได้ โลกจะยังมีทุกข์ร้อนอยู่ต่อไป สังคมก็จะทุกข์ทุเลกันต่อไป

เมื่อเป็นเช่นนั้น ก็เมื่อคมไม่อาจตัดเสียแล้ว มันจึงควรจะมีวิธีการอย่างใหม่ขึ้นมาว่า “ก็จงหัดเอาค้ำมเฉือน” กันดูจะเป็นไร ?

ในเมื่อคมมันทื่อเสียแล้ว หรือว่าคมมันบิ่นหรือแม้กระทั่งว่าคมดาบมันหักหมดเสียแล้ว มันก็มีทางเลือกทางสุดท้าย ก็เราต้องเอาค้ำมดาบนี้แหละฟันเข้าศึกให้มันแตกกระเจิงหนีไปเลย

วิธีการที่จะเอาค้ำมเฉือนอะไรๆ ให้ขาดไปนี้ มันค่อนข้างจะทำให้ยากอยู่สักหน่อย เช่นว่า ถ้าเราจะเอาค้ำมดาบตัดค้ายในลอนเหนียวสักเส้นอย่างนี้ มันก็ค่อนข้างจะทำให้ยากอยู่เหมือนกัน แต่ในเมื่อหมดทางเลือกมันก็ต้องทดลองดู

ยิ่งถ้าเป็นคำมคาบที่หมายถึงธรรมะด้วยแล้ว คนธรรมดา
ทั่วๆ ไปก็หาคะหนกความสามารถเอาเสียเลย การปฏิบัติธรรมซึ่งหมายถึง
ถึงการฝึกหัดขัดเกลาจิตใจของตัวเอง เพื่อให้หมดความเห็นแก่ตัว
และให้ละความอยากความส่ำมะเลเทเมา เป็นสิ่งที่คนเราทำได้ยาก ถ้า
คนโง่จริง ๆ แล้วมันก็ยิ่งทำไม่ได้เลย ผู้มีศรัทธาและปัญญาเท่านั้นที่จะ
กล้าฝึกหัดกระทำ

การใช้คำมคาบคือธรรมะเข้าไปตัดปัญหาที่มีอยู่ในบ้านเมือง
ที่เรียกว่าปัญหาของสังคมนั้น เราจะทำได้ด้วยการฝึกหัดควบคุมตัว
เองเป็นสำคัญ ขอให้ทราบไว้ว่า ที่ปัญหามันเกิด นั้นเป็นเพราะ
คนแต่ละคนที่อยู่ร่วมกันมันไม่มีการบังคับควบคุมตัวเอง จึงเป็นเหตุ
ให้มีการก้าวร้าวรุกรานผู้อื่นด้วยการกระทำบ้าง การพูดบ้าง ทั้งนี้ก็
เนื่องมาจากความคิดนึกที่เต็มไปด้วยกิเลส และความเห็นแก่ตัวนั่นเอง
เมื่อเป็นเช่นนั้นวิฤตการณทุกชนิดมันก็เกิดขึ้นได้ นับตั้งแต่เด็กเล็กมัน
เริ่มรู้จักคำพ่อคำแม่กัน แย่งขนมกัน โกงลูกกวาดกันขึ้นไปจนถึง
กรณีพิพาททางการเมืองการทหารในระหว่างประเทศเลยทีเดียว สรุป
ได้ว่า วิฤตการณทั้งหมดนั้นมันมีมูลเหตุมาจากกิเลสคือความเห็นแก่
ตัวกับความอยากและทิฏฐิมานะของคนเรานั้นเอง ถ้าไม่มีกิเลสหรือ
ความเห็นแก่ตัวหรือทิฏฐิมานะเสียแล้วปัญหาในโลกนี้ก็ไม่มี ทุ
อย่างสังคมของพระอริยเจ้าเป็นต้น ที่ท่านไม่มีปัญหาอย่างนี้และปัญหา
อย่างอื่นก็ไม่มี

ในเมื่อคมดาบของวิชาทหารทางโลกไม่สามารถจะตัดปัญหาหุ่น
วายให้ขาดได้ มันก็ต้องหกลองเอาคัมดาบคือธรรมะ เข้าไปเฉือนดู

ถ้าธรรมะถูกนำไปใช้ ในการแก้ปัญห ปัญหาจะละลายไป
และถูกตัดขาดไปได้ในที่สุด เพราะปัญหาทุกอย่างมันเกิดมาจากกิเลส
นี้เรารู้กันแล้ว และเพราะธรรมะนั้นมันเป็นเครื่องมือในการชำระล้าง
กิเลส ดังนั้นถ้ามีธรรมะ กิเลสที่เคยมีอยู่ก็จะหายไป กิเลสหายไปปัญหา
ที่เกิดมาจากกิเลสมันก็เกิดขึ้นมาไม่ได้ เมื่อปัญหาเกิดขึ้นไม่ได้มันจึง
เท่ากับว่า คัมดาบนี้แหละที่สามารถตัดอะไร ๆ ได้จริง คัมที่อ้อ ๆ มัน
จึงคมกว่าคมที่แสนคมได้โดยลักษณะนี้

การกระทำกิจกรรมในทางโลก ซึ่งหมายถึงการสร้างสรรค
พัฒนาสังคมและประเทศชาตินั้น กรรมวิธีและอุปกรณ์กลไกในการ
ปฏิบัติเขาเรียกว่า “เทคโนโลยี” เทคโนโลยีแปลว่าความรู้ในทางช่าง
หรือการจัดระบบกลไก อย่างที่เราชอบพูดกันว่า “มันต้องมีเทคนิคใน
การทำงาน” อย่างนี้เป็นต้น จึงพอจะกล่าวรวมๆ ได้ว่า ช้นเชิงและ
กลยุทธ์ในการปฏิบัติงานทุกสาขาอาชีพในโลกนี้ ต้องอาศัยเทคนิคในตัว
การงานนั่นเองมาเป็นตัวการปฏิบัติ และความรู้ในการใช้เทคนิคนั้น
นั่นแหละที่เรียกว่าเทคโนโลยี

แต่พอพูดถึงเทคโนโลยี คนส่วนมากก็มักจะมองไปที่ตัว
เครื่องจักรกล เครื่องสมองกลหรือเครื่องทุ่นแรงอะไรต่างๆ ความ
จริงแล้วเทคโนโลยีที่ถูกต้อง มันจะต้องหมายถึงตัววิชาความรู้และ
สติปัญญาในการปฏิบัติงานนั้น

ยกตัวอย่างเช่น รถเครนที่เราเรียกว่าปั้นจั่นสำหรับขุดตักดิน ในการก่อสร้างอย่างนี้ มันก็เกิดมาจากความรู้อย่างซับซ้อนของคน ที่รู้จักจัดระบบกลไกต่าง ๆ เพื่อให้มันกลายเป็นปั้นจั่นขึ้นมาสำหรับ ใช้งานหนักแทนคน บันจั่นนี้เรียกได้ว่าเป็นเครื่องมือหรืออุปกรณ์ทาง เทคโนโลยี อันเป็นสื่อในการทำงานทางการช่าง

ถ้าเป็นงานทางการค้าการพาณิชย์ ทุกวันนี้มันก็มีเครื่องมือ เทคโนโลยีทางการค้าขึ้นมาอีกแล้ว เป็นต้นว่าเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ บรรจุข้อมูลทางการค้าหรือกราฟสถิติอะไรต่าง ๆ ทั้งที่รู้ ๆ กันอยู่ นี่ก็ เป็นเทคโนโลยีทางการค้าที่เกิดมาจากมันสมองของนักการค้าที่คิดจัด ระบบมันขึ้นมา

หรือถ้าพูดถึงเทคโนโลยีทางวรรณคดีหรืออักษรศาสตร์ มันก็ มีทั้งที่เป็นตัววิชาความรู้ ในทางอักษรศาสตร์และอุปกรณ์ทุ่นแรงสมอง เพื่อเก็บข้อมูลทางอักษรศาสตร์ นี่ก็ล้วนแต่เป็นเรื่องของเทคโนโลยี ทั้งสิ้น

พอมาถึงเรื่องของการปกครองหรือการเมือง มันก็มีเทคโนโลยีทางการปกครองและการเมืองไปตามระบบนั้น ๆ เหมือนกัน ตลอด จนถึงการแก้ปัญหาปากท้องของประชาชนในชาติ เพื่อให้รอดพ้นจาก ความอดอยากหิวโหยและไม่ให้เอารัดเอาเปรียบกัน นี่ก็ต้องมีเทคโนโลยี สำหรับการแก้ปัญหาเรื่องนี้ ซึ่งมีทั้งวิชาการความรู้ ในการแก้ปัญหา และเครื่องมือในการช่วยแก้ปัญหา

เมื่อเป็นเช่นนั้นกล่าวคือเมื่อวิชาความรู้ในทางโลกแต่ละฝ่าย
แต่ละแขนงเขาก็มีเทคโนโลยีไปตามแบบของเขา มีความรู้ในการจัด
ระบบกลไกของเขา ในทางธรรมะหรือทางศาสนาของเราก็จำเป็นจะต้อง
มีเทคโนโลยีไปตามแบบของเราบ้าง เทคโนโลยีทางธรรมะนั้นเราเรียกว่า
“ธรรมโมโลยี”

ธรรมโมโลยีแปลว่าความรู้ในทางธรรมะ เป็นสิ่งที่ตรงกันข้าม
กับเทคโนโลยีซึ่งเป็นความรู้ในทางโลก เหมือนม้ากับชันเชิงในการขี่ม้า
นั่นแหละ ม้ากับชันเชิงในการขี่ม้านี้เราจะเรียกมันว่าเป็นสิ่งที่ตรงกันข้าม
กันก็ได้ หรือจะเรียกว่าเป็นของคู่กันก็ได้ เทคโนโลยีของโลก เปรียบ
ได้กับม้า ธรรมโมโลยีของพระพุทธศาสนาเปรียบได้กับชันเชิงในการ
ขี่ม้า ถ้าล้าพังแต่เราจะขี่ม้าไปโดยไม่เคยขี่มันมาก่อน ไม่เคยมีความรู้
และชันเชิงในการขี่ม้ามาก่อน เราก็พอจะขี่ไปได้เหมือนกัน แต่เราจะ
ต้องเป็นทุกข์มาก อาจจะมือนั่นตายมาก ถ้าไม่ตกม้าก็กันแตกมีสอง
อย่าง ทดลองดูก็ได้ถ้าใครไม่เคยขี่ม้า ลองไปขี่ดูซิ และไม่ต้องให้ใคร
สอนนะ ไปขี่มันเองเลย นี่ถ้าไม่ถูกม้ามันสลัดตกลงมาก็ต้องกันแตก
เพราะถ้าคนขี่ม้าไม่เป็น เมื่อขี่แล้วปล่อยให้มันพาเดินฉึกฉักๆไปตาม
ยถากรรม นี่มีหัวกันแตกแน่ สมัยเป็นเด็กไปหัดขี่ม้าใหม่ ๆ สอง-
สามวันแรกก็ไม่ใช่ไร แต่พอเลยสามวันไปมันเจ็บกันจนนั่งแทบไม่
ไต่เลย แม้แต่ไปนั่งถ่ายอุจจาระนี่มันก็เจ็บปวดอย่างสาหัสเลย นี่เพราะ
เราไม่มีความรู้หรือเทคนิคในการขี่ม้า ทั้งๆ ที่ก็มีคนสอน แต่เป็น
เพราะเรายังไม่ชำนาญในการขี่ กันมันจึงแตก

คนเราที่ใช้ชีวิตอยู่ในโลกนี้ก็เหมือนกัน ถ้าปราศจากธรรม-
โมไลยคือความรู้ในทางธรรมะเสียแล้ว เขาก็จะเป็นทุกข์เศร้าหมองอยู่
กับชีวิตของเขาเองเหมือนกัน ชีวิตที่เกิดขึ้นในโลกโดยไม่มีธรรมะเป็น
เครื่องคุ้มครองและบังคับควบคุมมันย่อมจะเป็นทุกข์และเจ็บปวด
เหมือนคนขี่ม้าที่ขี่ม้าไม่เป็น

ในการแก้ไขปัญหาสังคมที่เต็มไปด้วยอุปกรณ์ทางเทคโนโลยี
ที่ทันสมัยทุกวันนี้ ที่มันเกิดการปั่นป่วนวุ่นวายไปเหมาแทบจะไปกัน
ไม่รอดนี้ ก็เพราะมันไม่มีธรรมโมไลยเข้าไปควบคุมอย่างเต็มที่ เราไม่
ปฏิเสธว่าโลกทุกวันนี้กำลังขาดธรรมะ แต่ขอยืนยันว่าโลกทุกวันนี้ยังมี
ธรรมะคุ้มครองอยู่ บ้านเมืองของเราในปัจจุบันนี้ก็ยังอยู่กันได้ ถ้า
เราขาดธรรมะกันเสียทั้งหมดแล้วเราก็คงจะฆ่ากันตายหมดแล้วบ้านนี้
แต่ว่าธรรมะที่เราฝึกคุมตัวเราอยู่นั้นมันยังไม่ได้ได้รับความสนใจจากเราเท่าที่
ควร

คนส่วนมากในสังคมไม่ค่อยจะสนใจธรรมะ ไม่มองเห็นคุณค่า
ของธรรมะว่ามันเป็นสิ่งที่จะสามารถบังคับควบคุมชีวิตจิตใจของเราให้
เป็นไปด้วยความราบรื่นและไม่เป็นทุกข์ตลอดทั้งเป็นจุดหมายปลายทาง
ที่แท้จริงในชีวิตของเรา อันได้แก่ความสงบเย็นเป็นปรกติสุขในกาย
ในใจของเรานั่นเอง คนเราไม่ค่อยรู้ความจริงข้อนี้กันเลย เมื่อธรรมะ
มีอยู่แต่ไม่ได้ถูกนำมาบังคับใช้ จิตใจของคนเราจึงค่อย ๆ ห่างเหินจาก
ธรรมะ ความมีคัมภีร์เพราะกิเลสที่มีอยู่ในใจจึงค่อย ๆ แผ่คลุมความรู้สึก
นึกคิดของเรามากขึ้น ๆ การกระทำการพูดและความนึกคิดของเราจึงมัก

จะผิดพลาดอยู่บ่อยๆ ปัญหาต่างๆ นาๆ จึงถูกเราแต่ละคนสร้างมันขึ้นมาเอง แล้วโลกก็เดือดร้อนวุ่นวายทั้งที่เป็นกันอยู่

ในทางตรงกันข้าม ถ้าเรามีธรรมโมลียอยู่ในจิตใจ ความทุกข์ในเรื่องปากท้องและแม้แต่เรื่องกิเลสส่วนตัวที่มีอยู่ในใจของเราก็จะค่อยๆ หดไป ถ้าธรรมโมลียมีมากเท่าไร ทุกข์ก็ลดน้อยลงไปเท่านั้น ความคิดถูกมีมากเท่าไร ความคิดผิดมันก็จะลดน้อยลงไปมากเท่านั้น ธรรมโมลียนี่เองที่เป็นมูลฐานแห่งความคิดนึกที่ถูกต้องแห่งการกระทำภารกิจงานที่ถูกต้องและแห่งการเป็นอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างถูกต้อง

คนเราเดี๋ยวนี้เหมือนกับปลาที่อยู่ในน้ำแต่ไม่เคยคิดจะอาบน้ำ เรามีชีวิตอยู่ได้โดยธรรมะ แต่เราไม่เคยคิดว่าเราจะปฏิบัติธรรมะ ชีวิตของเราจึงยังไม่ใช่ชีวิตที่สมบูรณ์ บาปกรรมชั่วเรายังละไม่ได้ บุญคือความดีความเสียสละเรายังทำกันไม่ถูกต้อง คือเรายังทำบุญเพื่อจะเอาของแลกเปลี่ยนอยู่ เราต้องการกำไรจากการทำบุญนั้นๆ อยู่ ในส่วนจิตใจของเรามันก็ยังเลืกร้าย บางทีใจเรายังไม่คิดอยาก เราก็ไปทำให้มันอยากขึ้นมา มันยังไม่ชุ่มมัว ยังไม่พิจารณาริษา เราก็ไปทำให้มันชุ่มมัวพิจารณาริษา จิตใจของเราจึงเห็นคเห็นน้อยแทบจะไปไม่รอด บางคนก็ถึงกับฆ่าตัวตายไปเลย อย่างนี้เป็นตัวอย่างที่มีให้เห็นกันอยู่ดาษดื่น ถึงขนาดว่าข้าราชการชั้นสูงบางคนกระโดดออกมาฆ่าตัวตายนี้ ก็เคยมี ไม่รู้ว่าคนเราทุกวันนี้กำลังเรียนรู้เรื่องอะไรกันบ้าง จึงทำให้มีความรู้สึกนึกคิดอันผิดพลาดเช่นนั้นจนกระทั่งทำให้ไม่ได้รับประโยชน์

อันสูงสุดของชีวิต เพราะฉะนั้นทุกคนจึงควรจะต้องมีธรรมโมโลอยู่
ในใจกันให้มากขึ้น แต่ก่อนมาเคยมีแต่ธรรมะล้อมรอบตัวเรา แต่
เราก็ไม่เคยพิจารณาธรรมะเหล่านั้น ที่นี้เราจึงต้องแสวงหาความรู้ใน
ทางธรรมะหรือในทางแห่งชีวิตของเรา เพื่อที่จะดำรงชีวิตไปอย่าง
ผาสุก ซึ่งความรู้นั้นก็คือสิ่งที่เรียกว่าธรรมโมโลนั่นเอง

ธรรมโมโลเปรียบเหมือนชั้นเชิงในการขี่ม้าหรือขี่เสือ เทค-
โนโลยีเปรียบเหมือนม้าหรือเสือ ถ้าเราขาดชั้นเชิงในการขี่ม้าหรือขี่เสือ
เราก็จะต้องถูกม้ากับเสือมันเล่นงานเราตาย ถ้าเราขาดธรรมโมโลยีที่
เป็นเครื่องมือสำหรับใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้องแล้ว ปัญหาของโลกนี้
ของบ้านเมืองนี้มันก็จะหมดไปไม่ได้ แม้จะมีตึกงามบ้านช่อง และวัตถุ
อันทันสมัยสักปานใด หรือแม้ว่าคนเราจะมีความรู้สูงสักเพียงใดก็ตาม
ความรู้เหล่านั้นหรือเทคโนโลยีเหล่านั้น มันก็ไม่เคยจะแก้ปัญหาซึ่งเกิด
มาจากกิเลสของผู้ใช้เทคโนโลยีได้เลย แต่ธรรมโมโลยีนี้ต่างหากที่จะ
เป็นตัวแก้ปัญหากิเลสของผู้ใช้เทคโนโลยี เพื่อให้คนผู้มีเทคโนโลยีได้
ใช้ได้บังคับและครอบครองเทคโนโลยีกับชีวิตของเขาไปในโลกนี้ได้
อย่างสันติสุขและปราศจากความทุกข์กับภัยพิบัติอันอาจจะเกิดมาจาก
กิเลสของคนเราอย่างสิ้นเชิง

การอาศัยธรรมโมโลยีเข้ามาบริหารและการจัดการสังคมไม่ว่า
เราจะไปแบกคัมภีร์พระไตรปิฎก หรือตำราทางศาสนาอ่าน ไม่ใช่
ไปเปิดหลักสูตรนักธรรมหรือธรรมศึกษามาอ่าน ไม่ใช่อย่างนั้น แต่

หมายความว่าธรรมโมโลยีตัวแท้นั้นมันก็คือสิ่งเกี่ยวกับความสำเร็จอัน
สูงสุดของการบริหารและจัดการสังคมนั่นเอง ไม่ว่าจะเป็นการงานแบบ
ไหน โครงการหรือหลักสูตรการสัมมนาอะไรก็ตาม ถ้ามันทำให้บรรลุ
เป้าหมายได้ทำให้การงานนั้นถูกต้องยุติธรรมขึ้นมาได้ นั่นแหละคือ
ธรรมโมโลยีตัวแท้ แต่ถ้าการงานอย่างใดที่ไม่บรรลุผลสำเร็จ เป็นต้น
ว่าผู้ร่วมงานต่างถือกฎหมายจะไม่ยอมลงรอยกัน ตกลงกันไม่ได้สามัคคี
กันไม่ได้ นั่นมันก็ไม่ใช่วรรณโมโลยีที่มีในการงาน แต่มันอาจจะ
เป็นกฎผีปิศาจในการงานอะไรทำนองนั้นไป เพราะมันไม่ใช่เรื่องของ
ความบริสุทธิ์ยุติธรรม

ถ้าเป็นธรรมโมโลยีมันจะต้องเป็นไปเพื่อความบริสุทธิ์ยุติธรรม
ไม่ว่าจะเป็นงานประเภทไหนก็ตามแต่เมื่อเราทำงานนั้นไปให้ดีที่สุดถูก
ต้องที่สุดแล้ว นั่นแหละคือเรามีธรรมโมโลยีในการงาน ผลที่เกิดขึ้น
ก็คืองานที่ทำนั้นจะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ไม่มีความต่างพร้อย ไม่มี
คอร์รัปชัน ไม่มีการโกงถ้าเป็นธรรมโมโลยีตัวแท้มันจะต้องเป็นอย่างนี้
และเมื่อเป็นเช่นนั้น สังคมก็ไม่เดือดร้อน เพราะไม่มีคนผู้เห็นแก่ตัวที่
จะมาทำอะไรให้ใครเดือดร้อน แต่ในทางตรงกันข้าม ที่เราได้ฟังข่าวกัน
อยู่แทบจะทุกวันว่า มันมีคดีทุจริตเกิดขึ้นที่นั่นที่นั่นมีคนฆ่ากันตายที่นั่น
ที่นี่ ฯลฯ นี่มันเป็นเพราะการขาดธรรมโมโลยีนั่นเอง สังคมมันจึงได้
วุ่นวายกันอยู่ ใครคนใดคนหนึ่งจะวิ่งเข้ามาแก้ปัญหาคนเดียวก็ไม่ได้
กลุ่มเดียวจะแก้ก็ไม่ได้ แต่ที่จะแก้ได้มันก็ต้องแก้กันทุกคน ธรรมโม
โลยีนี้จะต้องมีอยู่ในใจของคนทุกคน สังคมจึงจะไม่เกิดปัญหา ถ้ามีแต่

2—3 คนมาแก้ปัญหามันก็ไม่หมด จะให้รัฐมนตรีแก้คนเดียวปัญหา
มันก็ไม่หมด คนหมู่บ้านเดียวมีธรรมโมโลยี แต่อีก 100 หมู่บ้านไม่
ยอมมี นี่มันก็ไม่หมดปัญหา มันหมดได้จริงเพียงหมู่บ้านที่มันนั้นเท่านั้น
แต่หมู่บ้านอื่นปัญหามันไม่หมด ที่มันจะหมดปัญหาย่างสิ้นเชิงได้นั้น
มันต้องมีธรรมโมโลยีอยู่ในจิตใจกันทุกคน

ที่มันก็ยังมึระบบที่ซับซ้อนเข้าไปอีกเกี่ยวกับเรื่องของการมี
ธรรมโมโลยีนี้ กล่าวคือถ้าคนที่เขามีธรรมโมโลยีอย่างเต็มตัวแล้ว เขา
ย่อมจะมีความรู้ย่างใหม่ขึ้นมาอีกว่า “โลกนี้มันเป็นอยู่อย่างนี้เอง”
หมายความว่าความทุกข์ร้อนที่เกิดมาจากปัญหาทุกชนิด หรืออุปสรรค
ทั้งหลายในทุกๆกรณีมันเป็นของที่มีคู่กับโลกนี้มาแต่เดิมที่แล้ว ไม่มีใคร
จะสามารถมาบังคับบัญชาให้โลกนี้สงบเย็นเป็นปรกติสุขได้โดยส่วนเดียว
มันเป็นอย่างนั้นไปไม่ได้ トラバโตที่ยังมีคนอยู่ในโลกนี้ トラバนั้นคน
ดีก็ต้องมี คนชั่วก็ต้องมี คนที่มันเคารพกฎเกณฑ์ของธรรมชาติของ
สังคมก็มี คนที่มันไม่เคารพกฎกติกาอะไรก็ต้องมี เมื่อมีคนไม่เคารพ
กติกาของสังคมขึ้นแม้เพียงคนเดียว มันก็ย่อมจะมีการล่อลวงละเมิดและ
ก้าวก่ายอริปไตยของคนอื่นของสังคมอื่นขึ้น นี่วิกฤตการณ์มันก็เกิดขึ้น
แล้ว พอหนักๆเข้าคนชั่วมันก็เต็มบ้านเต็มเมือง คนดีที่ซื่อสัตย์-
สุจริตจึงคิดหาทางแก้ไขป้องกัน และพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อม
เพื่อจะให้สังคมอยู่ในฐานะที่ดีกว่านั้น จนกระทั่งทำให้เกิดระบบศาสนา
ขึ้นมาในหมู่ชาวโลก ซึ่งจุดมุ่งหมายของศาสนาก็เพื่อจะช่วยแก้ปัญห
อันเป็นทุกข์ของชาวโลกนั่นเอง

โดยเฉพาะถ้าเป็นธรรมโมโลยีตามแบบของพระพุทธศาสนา ก็ยังเป็นสิ่งที่แทงลึกเข้าไปถึงจิตใจของมนุษย์เลยทีเดียว ธรรมโมโลยีของชาวพุทธเป็นระบบแห่งการแก้ไขปัญหาสังคมที่เริ่มมาตั้งแต่ปัจเจกชนปัจเจกชนคือคน ๆ เดียว คน ๆ เดียวนี้แหละที่จะทำให้เกิดสังคมโลกขึ้นมา ปัญหาของโลกจะยุ่งยากกว่านี้ก็ได้ก็เพราะคน ๆ เดียวที่สร้างปัญหาขึ้นมาหลาย ๆ คน หมายความว่าที่มันจะเป็นหลายคนได้มันก็มาจากคน ๆ เดียวนั้นแหละ เพราะฉะนั้นปัญหาของคน ๆ เดียวที่สร้างขึ้นมาจึงเป็นปัญหาของสังคม คน ๆ เดียวทำบาป สังคมก็เดือดร้อนทั้งที่เห็นกันอยู่ ดังนั้น ธรรมโมโลยีของชาวพุทธจึงเจาะทะลุเข้าไปถึงฐานรากภายในใจของคนเราแต่ละคนโดยตรง เพราะถ้าแก้คน ๆ เดียวให้ดีได้ให้บริสุทธิ์ยุติธรรมได้ โลกนี้ทั้งโลกมันก็บริสุทธิ์ยุติธรรมไปได้หมดถึงแม้ว่าตามหลักความจริงแล้วคนเราจะดีหมดทุกคนไม่ได้ จะไม่มีคนเลวเลยนั้นมันเป็นไปไม่ได้ แต่ธรรมโมโลยีก็สามารถจะทำให้คนส่วนหนึ่งในโลกซึ่งเป็นคนที่ประกอบอยู่ด้วยสติปัญญาเป็นคนดีได้ ที่สำคัญที่สุดคือคนเหล่านั้นสามารถที่จะละกิเลสอาสวะและความทุกข์ได้ด้วย

คนผู้มีธรรมโมโลยีประจำชีวิตย่อมจะเป็นผู้มองเห็นอะไรทุกอย่างตามสภาพความเป็นจริงของมันเสมอและเลือกหนทางที่จะทำกับมันหรือแก้ไขมันได้อย่างถูกต้อง แม้ว่าเขาจะไม่สามารถชักจูงหรือแก้ไขคนทั้งโลกนี้ให้เป็นคนดีมีคุณธรรมได้ทั้งหมด แต่เขาก็จะทำตัวของเขาให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชาวโลกได้ เพราะว่าผู้มีปัญญาจะได้ถือเอาเป็นแนวทางเพื่อปฏิบัติตาม อย่างนั้นมันก็เป็นคุณประโยชน์อันใหญ่

หลวงแก่โลกแล้ว แม้องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ทรงกระทำเช่นนั้น
ถึงแม้ว่าพระองค์จะไม่สามารถช่วยคนให้มีคุณธรรมได้หมดทั้งโลก แต่
คนส่วนหนึ่งไม่น้อยที่เกิดมาในโลกก็ได้รับแสงสว่างจากพระองค์และ
ประพฤติตามคำสอนของพระองค์จนสามารถเข้าถึงที่ดับสนิทแห่งทุกข์
และปัญหาทั้งหลายทั้งปวงได้ จึงเป็นข้อที่ชี้ให้เห็นว่า ผู้มีธรรมโมโลยี
นั้นไม่ใช่จะไม่สามารถสร้างสรรค์ประโยชน์อะไรให้แก่โลกนี้เลย แม้เขา
จะรู้ว่าโลกนี้เป็นบ่อเกิดแห่งปัญหา เป็นฐานที่ตั้งแห่งความทุกข์ร้อน
ทั้งปวง แต่เขาก็จะช่วยแก้ปัญหามาให้แก่โลกอย่างดีที่สุด เท่าที่เขาจะ
ช่วยได้

และก็มีปัญหาถามว่า เราจะเอาธรรมโมโลยีเข้ามาใช้ในการงาน
และการแก้ปัญหาสังคมได้อย่างไร ? ข้อนี้ก็ตอบว่าจงทำงานทุก
ชนิดไปให้ดีที่สุดเถิด งานที่เราทำนั้นมันจะมีขึ้นตอน มีระเบียบแบบ
แผนอย่างไร มีอุปสรรคและทางปฏิบัติอย่างไรก็ให้แก้ไขและทำไปตาม
นั้น อย่าให้มีกิเลสความโลภความโกรธเข้าไปเจือปน อย่าเห็นแก่ตัวใน
การทำงาน อย่าหวังผลกำไรแต่เพียงผู้เดียวในการทำงาน อย่าถือทิฐิ
มานะ มีอะไรต้องยอมรับฟังกัน อย่าเอาแต่ความเห็นของเราคนเดียว
เป็นหลัก อย่าอวดดีจองหองและอย่าแก่งแย่งแข่งดีกัน อะไรที่ไม่ดี
ไม่งามทุกอย่างก็อย่าเอาเข้ามาใช้ในการงาน นั่นแหละคือการใช้ธรรม
โมโลยีในการงานและการแก้ปัญหาสังคม และไม่ควรจะเรียกว่าแก้
ปัญหาค่ายเข้าไป ทางที่ถูกควรจะเรียกว่าการป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา
นี้เสียดีกว่า การใช้ธรรมโมโลยีในการงานของสังคมนับได้ว่าเป็น

การควบคุมสังคมไม่ให้เกิดปัญหา เมื่อไม่เกิดปัญหาเราจึงไม่ต้องไปแก้
ปัญหาอะไรให้เหนื่อย แต่ถ้าในกรณีที่ปัญหาเกิดแล้ว ธรรมชาติก็ยัง
จำเป็นจะต้องถูกนำมาใช้ในการแก้ไข

อุปสรรคสำคัญที่ทำให้เรานำธรรมชาติมาใช้ไม่ได้ก็คือ
ความหลงใหลติดใจในรสชาติของกิเลส สิ่งที่เราเรียกว่ากิเลส กิเลส กิเลส
มันมีรสชาติดีมาก ดีจนคนหลง ดีจนคนยอมทำบาป ยอมคดโกงทั้งๆ
ที่ไม่เคยโกง ยอมคอร์รัปชันทั้งๆ ที่ไม่เคยทำอย่างนั้น ฯลฯ อะไรต่างๆ
อีกมากมายที่มันไม่ถูกต้อง แต่เราก็ตอบว่า เพื่อที่จะเอาผลกำไรมา
แลกเอารสชาติอันอร่อยร่อยของมัน กิเลสชนิดนี้ได้แก่สิ่งที่เรียกว่า
วัตถุกาม หรือเทคโนโลยีทางกามารมณ์นั่นเอง

คำว่า วัตถุกาม ในภาษาพระท่านหมายถึงสิ่งที่มายั่วชวนให้
เราเกิดความกำหนัดยินดีและอยากได้มัน ได้แก่รูป เสียง กลิ่น รสและ
สัมผัส ที่เป็นทั้งรู้จักกันดีและพูดถึงกันอยู่บ่อยๆ จนคนบางคนก็รู้สึก
รำคาญเต็มที่แล้ว ยิ่งทุกวันนี้วัตถุกามมันได้รับการพัฒนาด้วยเทคนิค
ใหม่ๆ เรียกว่าเทคโนโลยีทางกามารมณ์มันเจริญรุดหน้ายิ่งขึ้น คนเรา
ก็ยังหลงและยังกอบโกยเอาเงินทองเพื่อที่จะนำมาแลกเอารสชาติของ
มันมากขึ้น จนคนบางคนเขาคิดบัญญัติบัญญัติที่ 5 ขึ้นมาก็ยังมี ตามหลัก
ธรรมะพระพุทธเจ้าทรงบัญญัติบัญญัติเครื่องอาศัยของมนุษย์ไว้ 4 อย่าง
ได้แก่ จีวร หมายถึงเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม บิณฑบาต หมายถึงอาหาร
เสนาสนะ หมายถึงที่อยู่อาศัยบ้านเรือนหรือว่าความอาราม และภสัช หมายถึง
ถึงหยูกยาแก้ไข้ปวดหัวตัวร้อน แต่คนสมัยนี้เขากลับไปเพิ่มบัญญัติที่ 5

ขึ้นมาเสียเอง และอยากจะขออนุญาตนำมาพูดในที่นี้เสียเลย ถ้าจะเป็น
การเสียมารยาทเพราะคิดว่าหยาบคายแล้วก็ขออภัยล่วงหน้าด้วยว่า
การมารณทั้ง 5 หรือการคุณ 5 นั้นแหละคือปัจจัยที่ 5 ของสรรพสัตว์
ทั้งปวง ซึ่งการมารณหรือการคุณ 5 นั้นก็ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น
รสและสัมผัสทั้งที่ได้กล่าวแล้ว สิ่งเหล่านี้แหละคือปัจจัยที่ 5 ที่เป็น
ส่วนเกินความจำเป็นของคนปุถุชนในโลกนี้ ขอให้จงจำกันไว้ให้ดี

ถ้าคนเรากลายเป็นทาสของการมารณหรือวัตถุกำมทั้งหลาย
เหล่านี้แล้ว เขาก็คงจะอยากได้สิ่งนั้นอยู่บ่อยๆ แสวงหามันอยู่บ่อยๆ
กอบโกยเอามาเป็นของตัวคนเดียวอยู่บ่อยๆ และก็เกิดความห่วงหวง
เห็นแก่ตัว จะสังเกตเห็นได้ว่า แม้แต่เด็กตัวเล็กๆ ถ้าลงแก่ได้อะไรมา
เป็นของตัวแล้ว ถ้าสิ่งนั้นมีรสอร่อยหรือเล่นสนุก แกก็จะอยากได้
มากๆ พ่อแม่ไม่ให้ก็กวนจะเอาให้ได้ ถ้าได้มากก็ต้องได้คนเดียว เด็ก
คนอื่นไม่ต้องได้ ใครจะมาขอมาแย่งก็หวง มันเป็นคนอยู่อย่างนี้
ที่เป็นเช่นนั้นก็เพราะเด็ก ๆ เหล่านี้เขายังไม่สามารถจะสร้างกรรมโมโล
ขึ้นในตัวเองได้ เพราะเหตุปัจจัยทางสติปัญญาเขายังไม่พร้อม ยิ่งถ้า
โตขึ้นเป็นผู้ใหญ่แล้ว ถ้าปราศจากความยั้งคิด ปราศจากการพิจารณา
ดูชีวิตและคุณค่าในการเป็นมนุษย์หรือเป็นคนของตัวเองแล้ว มันก็ยังไม่
พร้อม แล้วก็จะตัดสินใจมันก็ยังหวั่นๆ การมารณมันก็ยังชั่ววน
จนทำให้คนเราถอนตัวไม่ขึ้น เราก็ไม่สามารถจะยกจิตใจขึ้นมาจากความ
มัวเมาในแสงสีของเทคโนโลยีแห่งการมารณนั้นได้เลย บางคนถึงกับ
กล่าที่จะพูดว่า เขาไม่สามารถจะบังคับใจตัวเองได้เสียแล้ว ไม่สามารถ

จะรับเอาธรรมโมลียเข้าไปในใจได้เสียแล้ว เพราะเขาไม่มีเวลาว่างพอสำหรับเรื่องธรรมะแต่ถ้าเป็นเรื่องความสนุกสนานเฮฮาเล่นหัวแล้วเขาก็มีเวลาอย่างเต็มทีสำหรับมัน

ในเมื่อคนเราส่วนมากตกเป็นทาสของการเสเพลเช่นนั้น เอาแต่อยากได้อยากเป็น ประารถนาแต่ลาภยศสรรเสริญสุขและความร่ำรวยกันแล้ว มันก็เป็นของธรรมดาและเป็นที่แน่นอนว่า เขาเหล่านั้นจะต้องเห็นแก่ตัวแก่พวกพ้องของตัวเองเป็นอันคับแค้นเขามาากๆ และลองคิดดูเถิดว่า ถ้าคนเราต่างคนต่างก็เห็นแก่ตัวแล้ว แสงวหาผลประโยชน์เข้าตัวอย่างไม่ลืมหูลืมตากันแล้ว สังคมบ้านเมืองเราจะเป็นอย่างไร ? มันก็ต้องมีแต่คนทุจริตกันเท่านั้น พ่อค้าก็ทุจริต ข้าราชการก็ทุจริต ประชาชนก็ทุจริตชาวบ้านก็ทุจริต ชาววัดก็ทุจริต คนสุจริตมันก็เลยต้องทุจริตเข้าเหมือนกัน ถ้าลงมันได้เห็นแก่ตัวกับเขาบ้าง และยังถ้าเป็นโจรเป็นพวกมิจฉาชีพ เจ้าพ่อ เจ้าแม่ มันก็ยังทุจริตถึงกับเช่นฆ่ากันเลยทีเดียวที่เดียวนี้แหละคือมันทุจริตเพราะอำนาจของความมัวเมา มันบังคับให้ทุจริตแต่ถ้ามันไม่มัวเอาจึงมันก็ไม่จำเป็นจะต้องกระทำการทุจริตอะไรให้เสียเวลาเมื่อไม่ทุจริตเสียแล้ว สุจริตมันก็มีขึ้นมาเองของมัน และถ้ามันสุจริตมันก็จะไม่เช่นฆ่าเบียดเบียนกันอย่างนั้นเลย ซึ่งถ้าหากว่ามันเป็นเช่นนั้นมันก็คือธรรมโมลียที่มีอยู่ในจิตใจและชีวิตประจำวันเวลานาทีและวินาทีของคนเรานั้นเอง

การที่คนเราจะถอนตัวออกมาจากหล่มโคลนของกามารมณ์ได้นั้น ประการสำคัญคือจะต้องมองเห็นโทษของกามารมณ์นั่นเอง แรก

ที่เดียวใคร ๆ ก็ต้องเปลืองไปรักไปชอบมันเข้าทั้งนั้นแหละ แล้วต่อมาพอรู้ว่าอะไรเป็นอะไรมากขึ้น มองเห็นความเหลวไหลของกามารมณ์มากขึ้น ธรรมโมโลยีก็จะเกิดมีขึ้นมาในจิตใจ แม้แต่พระพุทธเจ้าเองที่แรกพระองค์ก็หลงไปอย่างนั้นเหมือนกัน ทั้งที่พระองค์ได้ตรัสว่าเมื่อเรายังไม่พบญาณ ไต่เล่นท่องเที่ยวไปในสงสารเป็นอนnekชาติ แสวงหานายช่างปลุกเรื้อนคือค้นหา อันเป็นเหตุให้เกิดภพ ภพเป็นสิ่งที่ทำให้เกิด การเกิดทุกคราวเป็นทุกข์ทุกคราว ต่อมาครั้นพระองค์ได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว พระองค์จึงตรัสว่าเรารู้จักเจ้าเสียแล้ว คือพระองค์รู้จักเรื่องของค้นหาที่เปรียบเสมือนนายช่างผู้ปลุกเรื้อน ค้นหาเป็นตัวสร้างเรื้อนคือภพ พระองค์ทรงลงได้ขาดแล้ว โคร่งเรื้อนคือกิเลสพระองค์ก็ลงได้แล้ว ยอดเรื้อนคืออวิชชา ความไม่รู้พระองค์ก็รู้เสียแล้ว จิตของพระองค์ได้บรรลุถึงสภาพที่ไม่มียึดมั่นปรุงแต่งและดับค้นหาคือความอยากทั้งปวงได้หมด นี่แสดงให้เห็นว่าตรานิดที่มนุษย์เรายังไม่มีญาณคือความรู้ ที่จะสามารถมองเห็นโทษภัยของกามารมณ์และค้นหาแล้ว คนเราหรือมนุษย์เราก็ก้อย่อมจะเป็นทุกข์อยู่ตราบนั้น ตกเป็นทาสของความอยากอยู่ตราบนั้น จะต้องตี ๆ ร้าย ๆ สุข ๆ ทุกข์ ๆ อยู่ตราบนั้น ไม่อาจจะถอนตัวขึ้นมาจากความเป็นทาสของกามารมณ์ได้ แต่ถ้าเมื่อใดเรามีความรู้ชนิดที่สามารถจะมองเห็นโทษภัยของกามารมณ์ตามสภาพที่แท้จริงของมัน เห็นว่าการเกิดสุขทุกข์ทุกคราวเป็นทุกข์ทุกคราว แม้สุขจะเกิดมันก็คือทุกข์นั่นเองเพราะสุขมันเป็นเหตุแห่งทุกข์ ถ้าเราไปหลงติดสุขเข้า อีก

สักวันหนึ่งถ้ามันสูญหายไป เราก็ต้องเป็นทุกข์ ความสุขมันจึงเป็น
มายาอันฉาบฉวยของความทุกข์ ความสุขชนิดที่เกิดมาจากตัณหา^๕จึง
ไม่มีอยู่จริงจะหาความจริงในมันไม่ได้ แต่ถ้าเป็นความสุขอีกชนิดหนึ่ง
คือความสุขที่สุขเพราะไม่มีทุกข์ นี่มันก็ย่อมจะเป็นสิ่งที่มีอยู่จริง เรา
เรียกว่าสุขได้เฉพาะชื่อ แต่ความจริงแล้วความไม่มีทุกข์นั้นมันไม่ใช่ทั้ง
สุขและไม่ใช่ทั้งทุกข์ มันเป็นสภาพที่ปราศจากทุกข์ซึ่งมีอยู่จริงเท่านั้น
นี่คือความหมายของความสุขความทุกข์กับความพ้นทุกข์ที่แท้จริง การ
รู้จักความจริงเช่นนี้ จนสามารถถอนจิตออกมาจากการมณเฑียรได้
นี่คือสิ่งที่เรียกว่าธรรมโมไลยที่เป็นเครื่องมือสำหรับทำลายล้างความทุกข์
ในโลกทั้งปวง

ในที่นี้จะขออธิบายอีกว่า ข้อที่ว่าความสุขที่เกิดมาจากตัณหา
นี้ไม่มีอยู่จริงกับข้อที่ว่า สภาพที่ปราศจากทุกข์เป็นสิ่งที่มีความอยู่จริงทั้งสอง
นี้หมายความว่า ความสุขเพราะตัณหา^๖นั้นมันเป็นเรื่องของสังขตธาตุ
ที่มีกิเลสเป็นเครื่องปรุงแต่ง จึงเป็นสิ่งที่ตกอยู่ภายใต้กฎของ อนิจจัง
ทุกขัง อนัตตา มันจึงเป็นสิ่งที่ไม่มีอยู่จริง ส่วนข้อที่ว่าสภาพที่
ปราศจากทุกข์เป็นสิ่งที่มีความอยู่จริงนั้นเป็นเรื่องของอสังขตธาตุที่ไม่มีกิเลส
เป็นเครื่องปรุงแต่ง จึงเป็นเรื่องที่ตรงกันข้ามกับสังขตธาตุโดยประการ
ทั้งปวง ในขณะที่สังขตธาตุเป็นมายา อสังขตธาตุจึงพ้นจากมายา
ความไม่มีทุกข์จึงเป็นสภาพที่พ้นจากมายา และในเมื่อมายาเป็นสิ่งที่
ไม่มีอยู่จริง ดังนั้น อมายาหรือความไม่มีทุกข์จึงอาจกล่าวได้ว่าเป็นสิ่ง
ที่มีอยู่จริง แต่ความมีอยู่จริงในที่นี้ก็หมายถึงความมีอยู่จริงของอนัตตา

อันได้แก่ความไม่มีอะไรเลยนั่นแหละ มันจึงเป็นเรื่องที่น่าเวียนหัวถ้าจะกล่าวว่า ความมีอยู่จริงก็คือความไม่มีอะไรเป็นตัวเป็นตนเลย หรือความไม่มีตัวตนเลยนั่นแหละคือความมีอยู่จริง พุทให้สั้นเข้ามาอีกก็ว่าความมีจริงคือความไม่มี หรือความไม่มีนั่นแหละที่มีอยู่จริง เมื่อพูดถึงเรื่องความสุขก็อาจจะพูดได้ว่าความสุขจริงไม่มีแต่สภาพที่ปราศจากสุขนั่นแหละที่มีจริง และย่อมเป็นความจริงที่สุดในเมื่อจะกล่าวว่า ธรรมโมโลนีนเองเป็นสิ่งที่มียู่จริง

ดังนั้น ถ้าจะตัดเนื้อความที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดให้สั้นที่สุด และเพื่อให้มองเห็นวิธีปฏิบัติ ธรรมโมโลนีนก็คือความถูกต้องนั่นเอง ความถูกต้องที่มีอยู่กับตัวเรา ตัวเราที่ประกอบอยู่ด้วยพฤติกรรมทั้ง ๓ คือ ทำ—พูด—คิด ทำพูดคิดนั้นถ้าเราทำมันให้ถูกต้องทั้งหมด ความยุ่งยากทั้งหมดก็จะไม่เกิดขึ้นเลย วิธีปฏิบัติจึงอยู่ที่ว่า เราจะต้องรู้จักฝึกหัดบังคับควบคุมตัวเองไม่ให้หลงใหลไปกับวัตถุทั้งปวง ไม่ว่ามันจะดีหรือเลวอย่างไรก็อย่าเผลอไปมีปฏิกริยากับมันเข้าเด็ดขาด จงตามคูจิตของตัวเองอยู่เสมอจะทำอะไรอยู่ที่ไหนก็ให้มีระบบแห่งพินิจอยู่ที่จิตของเราอยู่เสมอ ให้จิตระลึกอยู่เสมอว่า ทุกสิ่งทุกอย่างมันกำลังเป็นไปตามเหตุตามปัจจัยของมัน เรื่องดีมันก็เป็นไปตามเหตุตามปัจจัยของมัน เรื่องเลวมันก็เป็นไปตามเหตุตามปัจจัยของมัน สิ่งที่สมใจเรามันก็เป็นอย่างนั้นเอง สิ่งที่ไม่สมใจเรามันก็เป็นอยู่อย่างนั้นเอง เราจะหลงใหลเสียใจไปกับมันทำไม? ไม่เกิดประโยชน์ เหน็ดเหนื่อยใจเปล่าๆ

ทางที่ดีที่สุด ให้เราตั้งหน้าตั้งตาประกอบอาชีพการงานที่
สุจริตไปตามเหตุปัจจัยของเรา จะไฉนก็ให้รู้แล้วหยุดอย่าล้าตัวไป
รักหรือห่วงหวงมันเข้า จะเสียไปก็ให้รู้แล้วหยุดอย่าเผลอเผลอวิ่งไปกับ
มันอีกเหมือนกัน ตลอดเวลาที่เรามีลมหายใจอยู่ เราจะต้องพยายามคิด
พยายามทำและพูดแต่สิ่งที่จะทำให้จิตใจสงบเย็น เรื่องที่จะทำให้ใจวุ่น
วายอย่าเอามาคิดมาทำมาพูด ถ้าไม่มีเงินใช้ เราก็ไม่จำเป็นจะต้องกลุ้ม
อกกลุ้มใจให้เสียเวลา แต่ให้ทำความเข้าใจให้ถูกต้องว่า ปัญหาเรื่องไม่
มีเงินใช้นี้ทุกคนต่างก็ประสบกับมันทั้งนั้นแหละ มีคนไม่กี่หมื่นใน
จำนวนประชากรโลกซึ่งมีนับเป็นหมื่นล้านคน ที่เกือบจะไม่มีปัญหา
เรื่องนี้ นอกนั้นมันมีกันทั้งนั้นแหละ คนขนาดเรามีบ้างไม่มีบ้างก็จะ
เป็นไร มีก็ใช้ให้ถูกเรื่องของมัน ไม่มีก็ทำให้ถูกเรื่องของมัน ถ้าทำ
อย่างนี้แล้วความเดือดร้อนใจก็จะไม่มี เมื่อใจไม่เดือดร้อนเราก็จะ
มีกำลังในการทำการงานเพื่อหาเลี้ยงชีวิตต่อไป เราจะต้องคิดหาสิ่ง
เปรียบเทียบมาไตร่ตรองดู เช่นเราควรจะคิดว่า ดูพวกตุ๊กแกนั้นเป็นไร
มันไม่เห็นอยากจะรวย ไม่เห็นตุ๊กแกมันใช้เงิน มันก็ยังอยู่เป็นตุ๊กแก
ได้ ตัวเรามีทรัพย์สินขนาดนี้แล้วจะไปกลุ้มอกกลุ้มใจอะไรมา หากินไป
เถอะให้มันถูกต้องเข้าไว้ อย่าให้ศีลธรรมผิดกฎหมายบ้านเมืองอะไร
เข้า แล้วเราก็จะอยู่ในโลกนี้กับเขาได้เองโดยไม่ต้องเดือดร้อน

ปัญหาเรื่องอะไร ๆ เกิดขึ้นเราก็พยายามคิดนึกไตร่ตรองไปใน
ลักษณะนี้ จุติมุ่งหมายก็เพื่อจะประคับประคองจิตไว้ไม่ให้เศร้าหมอง
เป็นทุกข์ แล้วตัวเราก็จะหมดปัญหา ศีลธรรมอันดีงามจะเกิดขึ้นกับ

เราเองถ้าหากเรามีธรรมโมโลยีคือความถูกต้องอย่างนี้ ที่ปัญหาไม่ชอบธรรมเกิดขึ้นก็เพราะคนไม่มีธรรมโมโลยี ไม่มีการอบรมสั่งสอนจิตใจตัวเองให้ตั้งอยู่ในแนวทางที่ถูกต้อง คนส่วนมากกำลังขาดธรรมโมโลยีชนิดที่จะสามารถดูกระชากตนเองให้ขึ้นมาจากหลุมมรณะของกามารมณ์ได้ จึงทำให้พวกเขาตกอยู่ภายใต้อำนาจกดขี่ของวิกฤตการณ์ที่แสนจะลำบาก

เดี๋ยวนี้มันมีปัญหานั้นจะถามกันให้มาก ๆ ว่า ทุกวันนี้ทำอย่างไรที่อย่างน้อยจะสามารถทำให้คนเรามีธรรมโมโลยีที่ชื่อว่า “ศีลธรรม” กันขึ้นมาได้ ? โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้มันมีมากกว่าที่มีกันอยู่ เพราะทุกวันนี้ปัญหาการขาดศีลธรรมกำลังระบาคันหนักเสียเหลือเกิน ธรรมโมโลยีระดับสูงที่เรียกว่าบรมธรรมหรือมรรคผลนิพพานนั้นเป็นคุณธรรมอันสูงส่งที่เรายอมรับ แต่จำเป็นจะต้องยกไว้ในฐานะอันสมควรก่อน ในวินาทีนี้เราควรจะพูดถึงปัญหาการขาดแคลนศีลธรรมกันเป็นอันดับแรก เพราะถ้าศีลธรรมดี บรมธรรมก็จะดีได้ในลำดับต่อไป และเป็นการแน่นอนว่าผู้ที่มีบรมธรรมนั้นย่อมจะมีศีลธรรมได้อย่างประเสริฐโดยอัตโนมัติแล้ว แต่ทุกวันนี้ตามสภาพที่เป็นจริงของสังคม แม้แต่ศีล 5 ประการ ซึ่งเป็นเรื่องง่ายยิ่งกว่ากล้วย คนเราก็กียังทำไม่ได้กันเสียแล้ว แล้วเราจะทำอะไร ? เราจะช่วยกันแก้ปัญหานี้ได้อย่างไร ? สังคมบ้านเมืองของเราจึงจะสงบเรียบร้อย ปัญหาโจรขโมยและการฆ่ากันตายจึงจะไม่มี

และเดี๋ยวมันก็ควรจะมีคำตอบสำหรับปัญหาข้อนี้ว่า มันขึ้นอยู่กับพวกเราทุกคนนั่นเอง เอ้า... สมมติว่าผู้ที่อ่านหนังสือเล่มนี้ อยู่ พออ่านแล้วก็ทำให้มีศีลมีความถูกต้องขึ้นเลยทันทีนับตั้งแต่วินาทีที่อ่านนี้เลยก็เหว แล้วให้ทำกันอย่างนี้ทุกคนไป ยิ่งหนังสือถูกพิมพ์ออกมามากเท่าไร คนยิ่งอ่านมากเท่าไร ศีลธรรมและความสุขเย็น มันก็ยังมีขึ้นในสังคมมากเท่านั้น เพราะอะไร? เพราะทุกคนต่างก็ปฏิบัติขัดเกลาตัวเองด้วยธรรมโมโลยีชนิดที่พระพุทธเจ้าสอนมานานแล้วแต่เราฟังจะไดยิน เมื่อบุคคลทำ พุทธกิจถูกต้องหมด อยู่ในขอบข่ายของศีล 5 หมด ปัญหามันก็ไม่ได้เกิดเท่านั้นเอง

แต่ถ้าไม่มีใครทำได้หรือไม่มีใครมีความเป็นนักเลงพอในการที่จะละกิเลสความกตัญญูเห็นผิดกันเสียแล้ว ก็อย่าไปหวังจะให้โลกนี้สงบเย็นเป็นผาสุกกันเลย ถึงจะหวังก็เหนื่อยเปล่า

มันจึงสำคัญอยู่ที่ตัวการปฏิบัติเท่านั้น การปฏิบัติซึ่งเป็นจุดที่จะแก้ปัญหานี้มันเป็นจุดเล็กน้อย เล็กกว่าปลายเข็มขนาดเล็กที่สุดเสียอีก เรียกว่ามันเล็กยิ่งกว่าความเล็กที่มีอยู่ในโลกนี้ ซึ่งเราคงกันไม่ได้สักที เราไม่สามารถจะปฏิบัติตัวเองให้ถูกต้องได้สักที และในเมื่อเราเองก็ไม่ทำหรือทำไม่ได้เสียแล้ว เราจะไปจัดประชุมสัมมนาอะไรให้คนอื่นเขา มันคงเหมือนกับคนไข้ที่พยายามจะไปสอนให้คนอื่นเขาร้องเพลงอย่างนั้นแหละมัง

ข้อสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะสามารถช่วยให้ธรรมโมโลยีแผ่กระจายไปในสังคมทุกระดับชั้น ซึ่งจะทำให้ประเทศชาติของเราอยู่กัน

อย่างสงบสุขได้ นั่นก็คือความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของผู้ที่มีฐานะอันมั่นคง
คนผู้ร่ำรวยนับได้ว่าเป็นตัวจักรกลที่สำคัญ ในการเผยแพร่ธรรมโมโลยี
ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ข้อนี้มีได้หมายความว่าธรรมโมโลยีของพระพุทธ-
ศาสนาเป็นระบบนายทุนหรือธุรกิจการค้า แต่หมายความว่า ถ้าคน
รวยได้หันมาช่วยสังคมโดยวิธีการที่ถูกต้อง กล่าวคือช่วยจรรโลง
ศีลธรรมและเผยแพร่แนวทางในการดำเนินชีวิตด้วยระบบแห่งธรรม
โมโลยีแก่ประชาชนทั้งหลายแล้ว ความสงบสุขและความสามัคคีของคน
ในชาติก็จะมีโอกาสกระเตื้องขึ้นไปในทางที่ดีเร็วขึ้น การช่วยสังคม
ด้วยการแจกข้าวปลาหูกยุยานั้นเป็นวิธีที่ดีจริง แต่ยังไม่ใช่เครื่องยืนยัน
ว่าจะทำให้คนเรามีศีลธรรมได้ วัตถุที่เราแจกทานมันอาจจะตกไป
ถึงมือคนดีก็ได้ หรือตกไปถึงมือโจรก็ได้ ถึงแม้ว่าการให้ทานนั้น
แม้แต่โจรมันก็ว่าดี แต่มันก็ยังไม่ดีเท่ากับการที่เราจะสามารถสอนคน
ไม่ให้เป็นโจร หรือสอนให้โจรเล็กเป็นโจร ถึงแม้ว่าการกระทำอย่าง
นั้นจะเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ง่ายๆ แต่ถ้าทำได้มันก็ดี ดังนั้นการ
ช่วยสังคมด้วยกายให้ธรรมโมโลยีเป็นทานแก่ผู้คนประชาชน จึงเป็นสิ่งที่
บรรดาคนผู้ร่ำรวยมั่งคั่งทั้งหลายควรจะหันมาให้ความสนใจกันโดยเร่ง
ด่วน ทุกวันนี้ โลกเรากำลังขาดแคลนแสงสว่างแห่งการดำเนินชีวิตที่
ถูกต้อง ที่จะช่วยลดปัญหาในทุกๆ ทาง เพราะฉะนั้น ธรรมโมโลยี
ของพระพุทธเจ้านี้จึงน่าที่จะมีผู้ช่วยแจกแบ่งกันไปโดยเร็ว และให้เป็น
วงกว้างที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

เราจะสังเกตเห็นได้ว่า สังคมของเศรษฐกิจทุกวันนี้ท่านहरुหากันอยู่เหนือเมฆเลยทีเดียว แต่คนจน ๆ จำนวนเกือบ ๘๕% ของพลโลกทั้งหมดกำลังแร้นแค้น แน่แน่นอนที่สุดว่าไม่มีพระเจ้าองค์ไหนที่จะมาคลบนันดาลให้คนเราร่ำรวยสุขสมบูรณ์เท่าเทียมกันหมดได้ แต่ความแน่นอนอีกอย่างหนึ่งก็คือว่าถ้าเมื่อใดที่คนรวยหรือนายทุนทั้งปวงหันมาช่วยกันค้ำจุนพระสัทธรรม ประพฤติตนอยู่ในกรอบของพระธรรมอาศัยธรรมโมโลยีเป็นเครื่องดำเนิน ชีวิตและ วรรณคดีเรียกร้องให้คนทุกชั้นวรรณะมีศีลธรรมและสามัคคีกลมเกลียวกันแล้ว โลกนี้ย่อมจะมีสุขสมบูรณ์กันได้จริง

อยากจะขอยกตัวอย่างไว้ในที่นี้ เป็นต้นว่า งานแต่งงานอย่างนี้ ถ้าสมมติว่าคนรวยจะฉลองงานแต่งงานของลูกสาวลูกชาย ด้วยการตั้งโรงทาน คือการแจกข้าวของเงินทองแก่คนทั่วไปส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งสละเงินช่วยโรงพยาบาลในถิ่นทุรกันดารหรือช่วยให้ทุนการศึกษาแก่เด็กชนบทยากจน หรืออีกส่วนหนึ่งให้เป็นการเผยแพร่ศีลธรรมแก่ประชาชน ฯลฯ ถ้าทำได้อย่างนี้ย่อมจะก่อให้เกิดประโยชน์อันใหญ่หลวงแก่ประเทศชาติบ้านเมืองของเราเป็นอย่างยิ่งสุดจะหาคำมาพรรณนาได้เลยทีเดียว ยิ่งจะดีกว่าการเสียเงินเพื่อซื้อเหล้ายาปลาบั้งมาเลี้ยงแขกหรือไม่กี่คน ซึ่งกินเหลือก็เททิ้งเทขว้างไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร บุญกุศลอะไรก็ไม่ได้รับ จริงอยู่การเลี้ยงสังสรรค์กันอย่างนั้นมันอาจจะดีในแง่ของสังคม แต่ขอจงคิดถึงเหตุว่าสังคมแคบ ๆ ของนักกินเลี้ยงกับสังคมของประเทศชาติอันไหนจะยิ่งใหญ่กว่ากัน การจัดงาน

เลี้ยงตามโรงแรมหรูหราร้างหนึ่งๆ สิ้นเงินไปไม่รู้กี่หมื่นบาท เพียง
ชั่วเวลาไม่ถึงคืน ทุกอย่างก็สูญไปเสียแล้ว เราควรจะมองออกมาดู
ประชาชนอีกส่วนหนึ่งที่พวกเขากำลังอดมื้อกินมื้อกันอยู่บ้าง เด็กตัว
เล็กๆ บางทีไม่มีข้าวจะกิน ไม่มีบ้านจะซุกหัวนอน คนโตๆ ที่ยากจน
และไม่มีรายได้เขาก็กำลังจะประกอบอาชญากรรม นี่คือสิ่งที่คนรวยควร
จะยื่นมือเข้ามาช่วยแก้ไข ถึงโอกาสแล้วที่ทุกคนจะต้องเสียสละทุก
สิ่งทุกอย่างเพื่อช่วยชาติบ้านเมืองของเราในทุกๆ วิถีทาง

เรื่องเกียรติยศและชื่อเสียงที่เราจะแสวงหานั้น มันก็มีได้ทั้ง
ที่ดีและเลว ถ้าเป็นเกียรติยศชื่อเสียงเลวๆ มันก็ได้มาจากกิเลสความ
กระตือรือร้น มันก็เป็นไปเพื่อตัวและพรรคพวกของตัว เกียรติยศชื่อ
เสียงชนิดนั้นมันไม่ได้ช่วยให้ประเทศชาติของเราอยู่ดีมีสุขอะไรขึ้นมาเลย
แต่ถ้าเป็นเกียรติยศชื่อเสียงที่ดี นั้นหมายถึงการเสียสละแรงกายแรงใจ
และแรงทรัพย์ของเรา เพื่อช่วยสังคมช่วยพี่น้องร่วมชาติในทุกๆ
รูปแบบ ช่วยแก้ปัญหาเดือดร้อนของประชาชนทั้งทางเศรษฐกิจและ
ศีลธรรม นี่มันก็เป็นเกียรติยศชื่อเสียงที่ได้มาจากสติปัญญาและธรรม-
โมลีของเราเอง เราก็กลายเป็นผู้ที่โลกควรบูชาไปกับเขาได้คนหนึ่ง
เมื่อไม่มีความเห็นแก่ตัวเหลืออยู่ในเรา เราก็คือมนุษย์ผู้ประเสริฐ
ประเสริฐเพราะการไม่ปล่อยตัวไปตามวัตถุนิยมหรือสังคมนิยมชนิดที่
เป็นไปเพื่อปากท้องและความสนุกสนานเฮฮา แต่เราก็มนุษย์ผู้เสีย
สละที่มุ่งบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมจริงๆ ชนิดที่เรียกว่า เมื่อเกิด
มาชาตินี้พอจะได้แต่งงานให้ลูกหลานกับเขาสักทีก็ยังไม่วอมเห็นแก่ตัว

ไม่ต้องเสียเงินเลี้ยงเหล่าพวกสังคมขี้เหล้า ซึ่งเมื่อเราหันมาใช้วิถีตั้ง
โรงทานในวันดังกล่าวแล้ว จะมีเพื่อนที่ดีของเราคนไหนที่เขาจะไม่
อนุโมทนาสาธุการให้กับเรา นี่แหละที่เราจะได้เป็นมนุษย์ผู้ประเสริฐ
กันตรงนี้ และชีวิตสมรสของลูกหลานเราก็ยังจะเจริญเพราะเหตุแห่ง
กุศลกรรมที่ได้ทำไว้อย่างนี้

หรือถ้าจะมีใครสักคนหนึ่งจัดพิธีแจกทานข้าวน้ำให้คนยากจน
ในวันคล้ายวันเกิดของตน แทนการจัดงานเลี้ยงเหล้ายา แล้วเขียน
โปสเตอร์ข้อความว่า “โลกจะสุขสันต์ ถ้าทุกท่านสามัคคี” กำกับไว้
ในที่ให้ทานนั้นด้วยก็จะน่าดูไม่น้อย และก็ยังมีความช่วยเหลือมากมายที่เรา
ควรจะคิดขึ้นมาเพื่อรณรงค์ให้พี่น้องร่วมชาติของเรามีธรรมโมโลยีอยู่
ในใจกันสักทีหนึ่ง ซึ่งถ้าเราทั้งหลายไม่ริเริ่มการแสวงหาธรรมะเพื่อนำ
มาใช้ในชีวิตของเราแล้ว เราก็นับวันแต่จะไกลาหล่นวายุ

จงคิดดูเถิดว่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นซ้ำกันอยู่ทุกวันนี้มันได้แก่
เรื่องอะไรบ้าง? มันมีแต่เรื่องความเห็นแก่ตัวและยื้อแย่งแข่งดีกัน
ทั้งนั้น คนเรารักความสุขมากเกินไปจนไม่รู้จักละเหตุแห่งทุกข์ จึงได้
ทะเลาะวิวาทกันเพราะเรื่องทรัพย์สินเงินทองและเกียรติยศชื่อเสียงจน
เป็นทุกข์ แล้วเราจะทำอย่างไรที่จะสามารถระงับยับยั้งเรื่องเลวร้าย
ต่างๆ ให้หมดไปจากสังคมของเราได้? มันไม่มีวิธีการอื่นเลยนอกจาก
การนำธรรมโมโลยีที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ดีแล้วมาเป็นเครื่องแก้ปัญหา

ถ้าเรารู้จักพิจารณาตัวเองให้รู้แน่แก่ใจว่า ศีรษะ นัยน์ตาและ
ก้นของเราเป็นอย่างไรจริงๆ แล้ว เราก็จะไม่หลงตัวเองจนเป็นเหตุให้

เกิดกิเลสแล้วไปทำบาปที่หมายถึงตัวปัญหา มีนิทานอยู่เรื่องหนึ่งเขา
เล่าว่า นายคนหนึ่งแกล้งเกิดมาโดยที่ไม่เคยเห็นศีรชะ นัยน์ตาและกั้วของ
ตัวเองเลยสักที อยู่มาวันหนึ่งแกลไปเห็นเงาของตัวเองอยู่ในกระจกเงา
พอมองเห็นศีรชะ เห็นนัยน์ตา และเห็นกั้วที่มีขนแซมเป็นกระจุก
อยู่เหนือตาทั้งสองของตนเข้า แกลก็วิ่งหนีด้วยความตื่นตระหนกตกใจ
คิดว่าผีร้ายที่ไหนก็ไม่รู้มาสิงร่างของเรา จึงทำให้ดูแปลกประหลาด
อย่างนี้ นี่เขาเล่าเป็นเรื่องบุคลาธิษฐานแปลเป็นไทยความว่า ศีรชะ
ของเรา หมายถึงความคิดนึกด้วยมันสมองที่ถูกต้อง ซึ่งเกิดมาจาก
จิตใจที่มีความเห็นอันถูกต้องในการที่จะดำเนินชีวิตไปด้วยธรรมโมโลยิ
ชนิตที่จะทำให้เราไม่มีทุกข์ นี่เป็นสิ่งที่คนเราไม่ค่อยจะรู้จักอย่างหนึ่งละ
นัยน์ตาของเรา หมายถึงสติปัญญาความรู้เห็นธรรมะอันพระผู้มีพระภาค
เจ้าตรัสไว้ดีแล้ว ซึ่งสติปัญญานี้เป็นธรรมชาติที่มีอยู่ในจิตใจของเรามา
แต่เดิมแล้ว แต่คนเราก็ก่อนไม่ค่อยรู้จักนี่อีกอย่างหนึ่ง และกั้วที่ครอบอยู่
เหนือนัยน์ตาทั้งสองของเรา หมายถึงค่านักำเนตเดิมของจิตที่มีความ
เป็นประภัสสรคือใสสว่างเรืองรองอยู่ในตัวมันเอง โดยที่ยังไม่มีกิเลส
มาเจือปน ตัวอย่างเช่น ก่อนที่เขาจะมาว่าให้เรา เราก็ก่อนยังไม่มีกิเลส
แต่ครั้นเขามาว่าให้เราเข้า เราก็ก่อนมีความโกรธเกิดขึ้น นี่คือธรรมชาติ
เดิมของจิตเรานั้นยังไม่มีกิเลสหรือความทุกข์ฝังอยู่ก่อน ที่เรามีกิเลส
และความทุกข์นั้นเราสร้างมันขึ้นมาทีหลัง เพราะความเห็นผิดของเรา
ในขณะนั้นเอง และธรรมชาติที่ยังไม่เกิดกิเลสนั้นแหละคือความเป็น
ประภัสสรของจิต ที่เขาเปรียบไว้ด้วยกั้วทั้งสองข้าง ที่มันครอบคลุม

สติปัญญาเป็นยัณเฑาะว์ของเราอยู่ แต่คนเราก็ไม่ค่อยจะมองเห็นหรือไม่ค่อยรู้จักมัน เพราะเหตุนี้คนเราจึงได้วิ่งวุ่นวนกันอยู่กับสิ่งยั่ววนทั้งหลายในโลก จนเกิดกรณีพิพาทแย่งกันหาอยู่หากินมาจนกระทั่งทุกวันนี้ นี่ก็เพราะเราไม่มีธรรมโมลโยอยู่ในใจ จึงไม่รู้จักพิจารณาให้รู้ถึงสภาพที่แท้จริงของศีระะ ยัณเฑาะว์และตัวของตัวเองดังกล่าไปแล้ว การใช้ชีวิตไปด้วยความหลงของเราจึงดูเป็นเรื่องน่าขบขันเหมือนกับนายคนนั้นที่แก้คิดว่าแก้ถูกผีสิง เมื่อตอนไปเห็นเงาศีระะตัวเองในกระจกเงาเข้านั่นเอง

จึงอาจกล่าวได้ว่า กิเลสความหลงตัวเองนี่แหละที่เป็นเหตุให้โลกต้องเดือดร้อน กิเลสความเห็นแก่ตัวของคนเรานั้นเป็นสิ่งที่สร้างวิฤตการณ์และปัญหา ไม่ว่าคนเราจะมีความรู้หรือเทคโนโลยีสูงสักเพียงใดก็ตาม แต่ถ้ายังมีกิเลสฝังอยู่ในจิตใจ สังคมของคนเราก็จะยังมีปัญหา ความจริงแล้วไม่ว่าคนในโลกนี้ทั้งหมดจะไม่มีธรรมะกันเสียเลย ถึงแม้ว่าคนเราจะนับถือศาสนาต่าง ๆ กัน แต่หากว่าธรรมะนั้นก็มีอยู่แล้วเหมือน ๆ กัน เป็นต้นว่าความเมตตาอารีกันอย่างนี้ไม่ว่าจะมีได้เฉพาะชาวพุทธไทยเราเท่านั้น แต่ฝรั่งมังค่าที่นับถือศาสนาอื่น ๆ ของพวกเขาเองเขาก็มีความเมตตาอยู่เหมือนกัน หรือแม้กระทั่งความต้องการที่จะพ้นทุกข์อย่างนี้ ฝรั่งต่างศาสนาเขาก็ต้องการเหมือนกับเรา แล้วเราจะไปคิดว่าเขาไม่มีธรรมะแบบของเราได้อย่างไร? ซึ่งถ้าใครคิดอย่างนั้นก็โง่เท่านั้นเอง แต่ถ้าพูดว่าคนศาสนาอื่นเขาไม่ค่อยจะได้ยินได้ฟังธรรมะที่เป็นไปเพื่อความพ้นทุกข์ที่พระพุทธเจ้าสอน

อย่างที่เรายืนยันได้ฟังกัน นี่ก็ว่าไปอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งก็เป็นการถูกต้อง ถ้าจะพูดว่าระบบแห่งการปฏิบัติเพื่อดับทุกข์อย่างเด็ดขาดสิ้นเชิงนี้ มีสอนอยู่เฉพาะในพระพุทธศาสนาเท่านั้น ธรรมโมลียเพื่อความดับกิเลสขั้นๆ กันอยู่เฉพาะในวงการพระพุทธศาสนาเท่านั้น และถ้าจะพูดให้ถูกต้องจริงๆ ก็ต้องพูดว่า ธรรมโมลียระดับสุดท้ายคืออันเป็นจุดดับแห่งทุกข์ทั้งปวงนี้มีรู้ๆ กันอยู่เฉพาะในจิตใจของพระอริยเจ้าเท่านั้น ธรรมโมลียขั้นสูงนี้ อย่าว่าแต่คนต่างศาสนาเลยที่จะไม่รู้ แม้แต่ชาวพุทธที่เข้าวัดฟังธรรมหรือแม้แต่คนนักเทศน์นักปาฐกถาธรรมทั้งหลายก็ยังไม่อาจจะรู้จักได้ ถ้าหากเขาเหล่านั้นยังไม่บรรลุความรู้แจ้งในธรรมโมลียนั้นด้วยสติปัญญาที่เกิดมาจากการปฏิบัติฝึกฝนของเขาเองจริงๆ ดังนั้น ถ้าจะพูดให้ถูกต้องก็ต้องพูดว่า ชาวโลกในยุคปัจจุบันนี้ส่วนมากกำลังขาดธรรมโมลียชนิดที่เรียกว่าบรมธรรมนี้จึงจะเป็นการถูกต้องแต่เราก็ต้องยอมรับว่ายังมีคนอีกส่วนหนึ่งในโลกนี้ที่เขาอาจจะรู้จักธรรมโมลียชนิดสุดท้ายนี้ได้อย่างแจ่มแจ้งในตัวของเขาเอง พระพุทธเจ้าก็ได้ทรงตรัสไว้เหมือนกันว่า ถ้าภิกษุจะมีความเป็นอยู่โดยชอบไซ้โลกก็จะไม่ว่างจากพระอรหันต์ ซึ่งพระอรหันต์นั้นก็คือผู้บรรลุถึงธรรมโมลียชนิดสุดท้ายนั่นเอง

เมื่อพูดกันในแง่ปฏิบัติ ธรรมโมลียชนิดที่เป็นไปเพื่อความหมดทุกข์นั้นไม่ใช่จะมีไว้สำหรับพระอรหันต์เท่านั้น แต่ธรรมโมลียนี้เป็นเครื่องกำลัของธรรมชาติที่มีไว้ให้มนุษย์ทุกชีวิต กล่าวคือสภาวะที่ปราศจากเครื่องบีบคั้น หรือเครื่องเผาผลาญนั้นเป็นสภาวะที่ใครๆ ก็

ย่อมจะมีได้ด้วยกันหมด ยกตัวอย่างเช่น ในสภาวะทางร่างกาย คนเราทุกคนก็ไม่ต้องการความเจ็บปวดทางกายด้วยกันหมด พระอรหันต์ก็ไม่ใช้ท่านจะต้องการ มันเป็นแต่เพียงท่านไม่ปฏิเสธเมื่อมันมีแก่ท่านเท่านั้น แล้วท่านก็ไม่คับแค้นใจเมื่อประสบกับมัน เพราะความรู้เท่าทันในมัน ส่วนปุถุชนเขาก็ไม่อยากเจ็บไม่อยากไข้เหมือนกัน ที่นี้สำหรับเรื่องความทุกข์ภายในจิตใจ พระอรหันต์ท่านจะได้ขาด แต่จงกิตติขิวว่า จะมีปุถุชนคนไหนบ้างที่ต้องการจะเป็นทุกข์เจ็บปวดใจอย่างแสนทรมาน มันเป็นไปได้ที่คนเราจะอยากเป็นเช่นนั้น แม้ว่าคนธรรมดาๆ ทั้งหลายจะยังต้องมีความทุกข์ใจ จะต้องกลุ้มอกกลุ้มใจ เพราะสิ่งแวดล้อม แต่โดยความต้องการในส่วนลึกของเขา เขาก็ไม่อยากจะเป็นอย่างนั้นเลย เมื่อเป็นเช่นนั้นธรรมโมลโยเพื่อความหมดทุกข์จึงเป็นสิ่งที่ทุกคนปรารถนาอยู่โดยธรรมชาติแล้ว

ที่เราเป็นทุกข์มันก็มีทั้งในส่วนตัวและส่วนรวม ทุกข์ส่วนตัวเป็นเรื่องที่สืบเนื่องมาจากกิเลสตัณหาอุปาทานโดยตรง แม้จะไม่มีใครมาทำอะไรกระทบเรา เราก็มีโอกาสที่จะเป็นทุกข์ได้เสมอ เช่นคนบางคนมีอาชีพที่ดีมีรายได้งดงาม ฐานะครอบครัวก็สุขสบายไม่รู้จักอดอยากขาดแคลน แต่จิตใจของเขาบางทีมันก็ทุกข์ไม่ได้เลย เคยมีคนๆ หนึ่งร่ำรวยจนไม่รู้จักคำว่าไม่มีเงินใช้ เรื่องเงินหมดคนนี้เป็นอย่างไรเขาไม่รู้ เพราะเงินเขาไม่เคยหมด เขามีบ้านใหญ่โตทรัพย์สินสมบัติมากมาย รถยนต์เก๋งราคาแพงมีหลายคันแทบจะคู่ตัวคนในครอบครัวไปจนถึงคนใช้ เขาเองก็ยอมรับว่าเขายังคิดรสของความเอร็ดอร่อยอยู่ โดย

เฉพาะเบียร์ฝรั่งเศสที่เขาชอบมาก เพราะกินแล้วมันอร่อยมาก อยู่ต่อมา
อีกวันหนึ่งภรรยาอันเป็นที่รักของเขามีอันต้องตายลง ผลลัพธ์ของ
เลขคณิตข้อนี้เป็นอย่างไร? ปรากฏว่าคน ๆ นั้นเขาเสียใจแทบจะเป็น
บ้าเลยทีเดียว นี่เป็นเครื่องแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า คนเราทุกคน
ถ้ายังไม่หมดกิเลสแล้ว ความทุกข์ส่วนตัวมันไม่หมด ปัญหาความทุกข์
มันยังไม่หมด แม้ว่าตลอดชีวิตของเขาอาจจะไม่ค่อยเป็นทุกข์ แต่ทุกข์
มันก็ไม่หมด นี่เป็นเรื่องทุกข์ส่วนตัวที่เกิดมาจากกิเลสมันเป็นอย่างนี้

ทีนี้เรื่องทุกข์ส่วนรวม มันก็ยังมีอยู่คาบคั้นไปเลยทีเดียว
ทุกข์ส่วนรวมเป็นทุกข์ที่มีมูลเหตุมาจากการละเมิดกติกาของส่วนรวม
กติกาของส่วนรวมก็คือศีลธรรม ศีลธรรมเป็นสิ่งที่มิไว้สำหรับควบคุม
เกมชีวิตของสรรพสัตว์ทั้งปวง ถ้าจะว่าไปแล้ว ศีลธรรมนี้ไม่ใช่เป็น
กติกาของมนุษย์แต่เพียงฝ่ายเดียว แต่มันเป็นกฎเกณฑ์กติกาของ
ธรรมชาติที่ครอบคลุมแผ่ไปถึงสัตว์ไตร่จกานทั้งหมดด้วย ถ้ากล่าวตาม
ความเป็นจริงของธรรมชาติแล้ว ศีลธรรมนี้หมายถึงความเป็นปกติสุข
ของสิ่งมีชีวิตที่เป็นอยู่ร่วมกันในโลก จะเป็นคนหรือสัตว์ก็แล้วแต่
ถ้าหากใช้ชีวิตเป็นอยู่ร่วมกันได้โดยสันติแล้วก็นับว่ามีศีลธรรมทั้งนั้น
มีความเป็นปกติสุขทั้งนั้น

จะขอยกตัวอย่างมาให้ดู เป็นต้นว่า ถ้าแม่ไก่กำลังพาลูก ๆ
ของมันออกคุ้ยเขี่ยหากินอยู่ตามทุ่งนา ทีนั้นมันมีอีกาตัวหนึ่งบินมาเจอ
เข้า ถ้าหากว่าอีกามันไม่คิดจะกินลูกไก่และแม่ ไอบลงไปแย่งลูกไก่เอา
ไปกิน นี่ทุกอย่างมันก็เป็นปกติสุข ลูกไก่กับแม่ของมันก็ย่อมจะเที่ยว

หากินไปตามประสาของมันได้โดยปรกติสุขได้ ปัญหาสังคมของสัตว์พวกนี้ก็ไม่เกิด เราจึงอาจเรียกได้ว่าสัตว์มันก็มีศีลธรรมอยู่ในการกระทำของมันเองแล้ว แม้ว่ามันจะไม่มีสัญชาตญาณชนิดที่จะรู้จักบาปบุญคุณโทษได้ก็ตาม แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าวินาทีใดที่กามันตีปีกตกลงมาคาบเอาลูกไก่ไปกินแล้ว นี่ความมอยุติธรรมมันก็เกิดขึ้นทันที ความไร้ศีลธรรมได้เกิดมีขึ้นมาแล้ว ปัญหาสังคมมันก็เกิดที่ตรงนี้ ความไม่เป็นปรกติสุขมันเกิดขึ้นด้วยนั่นเอง นี่คือตัวอย่างที่ ชูให้เห็นสภาพที่เต็มเปี่ยมอยู่ด้วยศีลธรรมกับสภาพที่ไร้ศีลธรรมในหมู่สัตว์เดรัจฉานที่ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของมัน

ทีนี้ในส่วนสังคมของมนุษย์ ปัญหาสังคมหรือทุกข์ส่วนรวมมันก็เกิดมาจากการละเมิดกฎกติกาของศีลธรรมเหมือนกัน โดยเฉพาะมนุษย์หรือคนนั้นการฝ่าฝืนศีลธรรมมันเกิดได้ทั้งๆ ที่รู้อยู่แก่ใจว่าผิดชอบชั่วดีเป็นอย่างไร แต่มันก็ฝืนทำไปโดยอำนาจของกิเลส คนเราที่ฉลาดก็ฉลาดกว่าสัตว์เพราะสามารถรู้ว่าอะไรถูกอะไรผิดได้ แต่ถ้ามันโง่ มันก็โง่กว่าสัตว์อีกเหมือนกัน เพราะทั้งๆ ที่รู้อยู่ว่าการฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของศีลธรรมมันไม่ดีมันเป็นบาป แต่มันก็ยังจงใจกระทำบาปนั้นลงไปจนได้ การที่คนเราละเมิดศีลธรรมเพราะถูกกิเลสบังคับนี่เองที่ทำให้สังคมทั่วไปเป็นทุกข์เดือดร้อน ถ้าคนไม่ละเมิดศีล ธรรมก็จะปรากฏขึ้นมาแทนที่ความทุกข์ร้อนเหล่านั้น ศีลที่แท้ก็คือการไม่ไปละเมิดหรือล่วงเกินสิทธิของผู้อื่น ถ้าคนเราเพียงแต่อยู่เฉยๆ เสีย ไม่ไปทำว่หรือทำอะไรให้ใคร ศีลธรรมมันก็มีได้เองโดยที่เราไม่ต้องไปรักษา ความ

จริงแม้ว่าเราจะมีกิเลส แต่ถ้าเราไม่ทำไม่พูดไปตามอำนาจของมัน กิเลสมันก็ทำอะไรเราไม่ได้เหมือนกัน สังคมมันก็ปั่นป่วนไม่ได้

ดังนั้นในทางปฏิบัติสำหรับทำลายปัญหาจึงมีอยู่ 2 ทางด้วยกัน คือข้อหนึ่ง เราต้องใช้ธรรมโมลียในระดับศีลธรรมเข้าไปแก้ปัญหาคือ ชาติความเป็นธรรม และอีกข้อหนึ่งเราต้องใช้ธรรมโมลียในระดับที่เหนือขึ้นไปกว่าศีลธรรม เข้าไปแก้ปัญหากิเลสที่มีอยู่ในใจของเราเอง

เมื่อเป็นเช่นนั้นธรรมโมลียจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอันหนึ่ง สำหรับชาวโลกทั้งหลาย ปัญหาของชาวโลกทั้งหลายจะดับไปได้ก็เพราะ ธรรมโมลียที่พระพุทธเจ้าสอนนี้ เทคโนโลยีทางวัตถุมันเปรียบเสมือนอาหารที่มีทั้งคุณค่าทางอาหารและกากอาหารอยู่ในตัวมันเอง ส่วน ธรรมโมลียนี้เปรียบเสมือนความรู้จักบริโภคอาหารนั้นอย่างถูกต้องส่วน และพอเหมาะพอดี และเมื่อบริโภคบริโภคาอาหารนั้นอย่างถูกต้องพอเหมาะพอดีแล้ว เขาก็ย่อมจะได้รับประโยชน์จากอาหารนั้นอย่างสมบูรณ์

ธรรมโมลียที่แท้ก็คือสติปัญญาอันชาญฉลาดในการที่จะทำให้ เราสามารถบังคับควบคุมเทคโนโลยีในโลกนี้ให้เป็นไปได้โดยปราศจาก ปัญหา ถ้าเรามีธรรมโมลียแล้วนำธรรมโมลียไปใช้กับเทคโนโลยีในทุกๆแขนง เทคโนโลยีเหล่านั้นก็จะกลายเป็นเครื่องมือในการแสวงหา ความสงบสุขแห่งชีวิตของเราไปอย่างสิ้นเชิง แต่ถ้าเราปราศจากธรรมโมลียแล้ววิ่งหาเทคโนโลยีไปตามยถากรรม เราก็ไม่ผิดอะไรกับเด็กเล็ก ที่ไม่รู้จักรับประทานอาหารก็อะไร แล้วก็ไปเกาะระเบิดเล่น แล้วเราก็จะ

ท้องกายในวินาทีถัดมา และที่ความสงบสุขมันกำลังจะตายหรือไต่กาย
ไปแล้วจากสังคมบ้านเมืองของเราเวลานี้ มันก็เพราะการใช้เทคโนโลยี
อย่างไม่ถูกวิธีโดยปราศจากธรรมชาติของเรานั่นเอง

เป็นต้นว่า เทคโนโลยีที่เขาใช้ผลิตปืนผาหน้าไม้ขึ้นมาอย่างนี้
ถ้าเรามีธรรมชาติอยู่ในจิตใจ เราก็คอาจจะซื้อปืนมายิงเป้ากระต่ายเล่น
สนุก ๆ อย่างนั้นก็ยิ่งได้ ในเมื่อยิงปืนเก่งจริง ๆ แล้ว เราก็คอาจจะไป
แข่งขันยิงปืนในกีฬาโอลิมปิกกับเขาสักคนหนึ่ง พอพลุขึ้นมาก็ได้
ชื่อเสียงมาให้ประเทศชาติ นี่มันก็ยังเป็นไปไม่ได้ ไม่ขัดต่อกฎเกณฑ์
ทางศีลธรรมแต่อย่างใด ธรรมชาตินี้จึงสามารถนำไปใช้แม้กับเรื่อง
ปืนผาหน้าไม้ได้อย่างถูกต้อง ซึ่งก็นับเป็นเกมการเล่นที่มีชีวิตชีวา
อย่างหนึ่งที่จะทำให้ชีวิตไม่เหี่ยวแห้งจนเกินไป แต่ถ้าคนอันธพาลมัน
ขาดธรรมชาติ มันก็เอาปืนไปฆ่าคนอื่นตายหรือพอกลุ่มหนัก ๆ เข้า
มันก็ใช้ฆ่าตัวตาย อย่างนี้คือมันโง่เพราะขาดธรรมชาติแล้วค้นไป
ใช้เทคโนโลยีอย่างผิด ๆ หรืออีกตัวอย่างหนึ่ง คือเทคโนโลยีในทางการ
พิมพ์เป็นต้น เทคนิคการพิมพ์นี้จะใช้พิมพ์หนังสือตำราอะไรก็ได้
หรือจะพิมพ์ไปเพื่อออกมาให้คนเล่นกินเงินกันก็ได้ จะพิมพ์คำเทศนา
เผยแพร่ให้โลกรู้จักธรรมะคำสอนก็ได้ หรือจะพิมพ์หนังสือตำราคนโน้น
คนนั้นอย่างนี้ก็ยังได้อีก มันขึ้นอยู่กับความโง่และความฉลาดของคน
ถ้าคนมีธรรมชาติ เทคโนโลยีทางการพิมพ์มันก็จะเกิดประโยชน์ ไม่มี
โทษ แต่ถ้าคนขาดธรรมชาติแล้ว มันก็จะไม่เกิดประโยชน์ แต่กลับ
จะเป็นโทษเสียด้วยซ้ำ

เพราะฉะนั้นความกีดกันของคนผู้ปราศจากธรรมโมลีย์ที่ว่า
เรื่องธรรมะธรรมโมนั้นมันล้าสมัยเสียแล้ว มันใช้ประโยชน์อะไรกับ
สังคมยุคคอมพิวเตอร์นี้ไม่ได้เสียแล้ว นี่ก็ขอให้คิดทบทวนดูใหม่ว่า
ที่เราคิดอย่างนั้นเราโง่หรือเราฉลาดกันแน่? เอ้า... ถึงอย่างไรเราผู้
อยู่ในผ้าคลุมของธรรมะ เราก็จะยอมรับว่าธรรมะธรรมโมของเรามันเป็น
เป็นเรื่องล้าสมัย ศีลธรรมของเรามันใช้ประโยชน์อะไรกับสังคมนี้
ไม่ได้เอาไว้อีก่อน แต่ธรรมะที่ล้าสมัยของเรานี้ ถ้าใครหลงมาเข้าแล้ว
เขาคอนนั้นก็จะไปเบียดเบียนใคร ๆ ไม่ได้ จะคดโกงหรือคอร์รัปชัน
อะไรไม่เป็น และข้อที่ว่าศีลธรรมของเราใช้ประโยชน์อะไรกับสังคม
ยุคนี้ไม่ได้นั้น ถ้าประโยชน์นั้นเป็นประโยชน์ส่วนตัวของใครคนใด
คนหนึ่งในการที่จะกอบโกยเอาอะไร ๆ เข้าตัวคนเดียวแล้ว ย่อมเป็นการ
แน่นอนว่าศีลธรรมของเราจะใช้ประโยชน์กับสิ่งนั้นไม่ได้โดยเด็ดขาด
เพราะศีลธรรมของเราเองไม่เป็น แต่ถ้าเป็นประโยชน์เพื่อส่วนรวม
เป็นประโยชน์ที่จะทำให้ชาวโลกทุกชาติทุกชนวรรณะอยู่ร่วมกันโดยสันติ-
สุขได้แล้ว อย่างนี้ศีลธรรมของเรามีให้แน่ ธรรมโมลีย์ของพระพุทธ-
ศาสนานี้มีประโยชน์ที่เป็นประโยชน์อย่างสมบูรณ์แก่สังคมทุกยุคทุก
สมัยตลอดกาลเลยทีเดียว ทั้งนี้ก็เพราะว่าธรรมโมลีย์ของเรามีระบบ
ขจัดปัญหาทั้งทางส่วนรวมและปัจเจกชนดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั่นเอง

ดังนั้นถ้าใครในสังคมไหนรู้สึกเบื่อคำว่าศาสนาหรือธรรมะ
หรือศีลธรรมหรืออะไร ๆ ในภาษาวัด ๆ าว ๆ แล้ว ก็จงหันมาเรียนรู้
เรื่องธรรมโมลีย์นี้เถิด ธรรมโมลีย์เป็นภาษาธรรมะสมัยใหม่สำหรับ

คนในยุคแห่งเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีที่ก่อให้เกิดปัญหาเทคโนโลยีที่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของกิเลสตัณหาอุปาทาน เทคโนโลยีที่ไม่สามารถจะช่วยให้คนพ้นบาปหรือพ้นทุกข์ได้ โดยธรรมโมลีนี่แหละที่จะช่วยทำลายปัญหาและความทุกข์ของคนให้หมดไปได้

จึงอยากจะขอกล่าวไว้กับสังคมโลกทุกวันนี้ว่า เมื่อคมไม่อาจตัดก็จงหัดเอาค้ำมเนียนกันเสียเถิด ดังที่ได้อกล่ามต้งแต่ต้นแล้วว่า เทคโนโลยีทางวัตถุทุกรูปแบบของโลกทุกวันนี้เปรียบได้กับคมมีด ซึ่งมีคมความคมสูงสุดถึงขนาดจะใช้อาวุธรบกันนอกอวกาศแล้ว แต่ปัญหาทุกข์ร้อนวุ่นวายก็ยังคงตกให้ชาคไปไม่ได้ จึงหมายความว่าคมของเทคโนโลยีมันไม่อาจจะตัดปัญหาของโลกได้เสียแล้ว เพราะฉะนั้น เราทั้งหลายก็จงหัดหรือทดลองเอาค้ำมท้อ ๆ คือสิ่งที่เรียกว่าธรรมโมลีนี่ไปเฉือนวิกฤตการณ์ของโลกดู เพื่อเป็นการพิสูจน์ว่าธรรมโมลีนีคือความรู้ในทางธรรมะนี้จะสามารถถ่ายถอนกิเลสและความเห็นแก่ตัวของคนเราได้มากน้อยเพียงใด? ธรรมโมลีนีจะลบล้างความขาคีลธรรมได้อย่างไร? และจะสร้างสรรค์ความสงบสุขร่มเย็นให้แก่สังคมได้หรือไม่? นี้ก็ต้องทดลองดู หรือถ้ายังไม่เข้าใจก็จะขอยกตัวอย่างเป็นปัญหาเปรียบเทียบให้คู้ต้งนี้ว่า เราควรจจะทดลองคู้ว่า ถ้าเราทำให้แสงสว่างมีมากขึ้น ๆ แล้ว ความมืดมันจะหายไปได้อย่างไร? ถ้าเราทำความเย็นให้มีมากขึ้น ๆ แล้ว ความร้อนมันจะหายไปได้อย่างไร? นีมันต้องอาศัยการทดลองคู้ทั้งนั้น ซึ่งก็จะขอยืนยันในที่นี้เสียเลยว่า ธรรมโมลีนีของพระพุทธศาสนาทั้งในเบื้องต้นคือศีล ในท่ามกลางคือสมาธิ

และในที่สุดคือปัญหานี้เป็นสิ่งที่สามารถตัดหรือเฉือนวิกฤตการณ์
ทั้งหลายในโลกนี้ให้หมดไปได้อย่างแน่นอน แม้ว่าคนส่วนมากทุกวัน
นี้จะมองเห็นธรรมโมโลยีว่าเป็นของท้อ ๆ ที่ไม่มีคมเอาเสียเลยก็ตาม

ดั่งที่ได้อธิบายมาก็พอสมควรแก่เวลาจึงขอยุติไว้แต่เพียงเท่านี้.

ไม่มีใครเป็น เจ้าของ ไม่มีใครเป็น
กรรมกร ไม่มีใครเป็น ลูกจ้าง ไม่มีใครเป็น
อยู่ได้เต็ม ไม่มีใคร ได้เต็มความ
แล้วใครเป็น ธรรมชาติ ไม่มีใคร
คงจัก ชงมือ ไปทุกแห่ง
ไม่ต้องเป็น ออกใจ ไม่ใช่แนง
สร้างโบสถ์แข่ง กับใคร ที่ไหนแล
ฉันขอเป็น เจ้าที่ ไม่มีศาล
เป็นสมภาร ไม่มีวัด ตัดกระแ
แห่งภาระ อันหนักได้ สบายแท้
ขอเป็นแค่ เจ้า ธรรมการ ผู้สามัค
จึงขอให้ ท่านทั้งหลาย ได้พินิจ
แล้วฝึกคิด ให้เป็น เช่นเจ้าที่
ผู้ไม่มี ศาลเจ้า คงเข้าที่
คงหลีกหนี เกตุยวน ได้พ้นเฮย.

อิสระมุนี

๔ ธันวาคม ๒๕๒๘

ที่อยู่ หมายถึง ภาพ อันเป็นจุดเริ่มต้นของความเกิด
เกตุยวน หมายถึง สังสารวัฏฏ์คือการเวียนว่ายอยู่ในภพน้อยภพใหญ่ทั้งปวง
ภาระอันหนัก หมายถึง ความเชื่อมั่นในความเป็นตัวคนตัวคน
สามัคคี คือ สามัคคี แปลว่าสงบ

เมื่อข้าพเจ้าได้มาพบคุณครู
ก็รู้สึกดีใจมากที่คุณครู
ได้มาสอนข้าพเจ้าในวิชาภาษาอังกฤษ
และคุณครูก็ได้ให้ข้าพเจ้า เป็นลูกศิษย์ของคุณครู
เรื่องจากน้ำตาเรื่อเกี่ยวคิยหรือเรื่องอะไรอย่าไปคิดมันเลย
มันเป็นเรื่องดีดีอย่างสมมติ ๆ ของคุณเท่านั้นเอง
วางมันเสียทุกอย่าง
อาบนํ้าอาบเท้า ปะแป้งแต่งตัวให้เรียบร้อย
แล้วไปนั่งดูคอกบัวที่ริมสระ
ทำจิตใจให้สงบเป็นอย่างคอกบัวและนํ้าในสระนั้น
แล้วคุณก็จะหลุดพ้นจากปัญหาที่มันเกือบจะฆ่าคุณได้

อิสระมุนี

คนโง่ยอมเกลียดชังวัตถุที่เจริญรุดหน้าไปคามยุคคามสมัย
และรักใคร่ความสันโดษที่ก็ไม่พ้นจากวัตถุเหมือนกัน
แม้ว่ามันจะเป็นวัตถุที่ประหยัดและเป็นธรรมชาติสักเพียงใดก็ตาม
ที่เขาโง่ เพราะเขากำจัดหลุดออกจากตัวเองว่า
ไม่ต้องการวัตถุและเกลียดชังวัตถุ
ทั้ง ๆ ที่เขากำจัดบริโภคใช้สอยวัตถุอยู่เหมือนกัน

อิสระมุนี

สมัยนี้พระพุทธศาสนาเปรียบเหมือนธนาคารชาติ
เพราะชาวพุทธส่วนมากชอบทำบุญในพระพุทธศาสนา
เพื่อหวังผลบุญในชาติหน้า
บุญคือการละกิเลสตัณหาที่เขาไม่ชอบ
แต่เขาชอบบุญข้าวราดแกงที่ทำไว้กินหลังจากตายแล้ว
ซึ่งจะไปกินอยู่ที่ไหนไม่รู้ ?
คานาพุทธในความรู้สึกรู้สึกของคนเหล่านั้น-
จึงเหมือนตะเกียงกันรั่วที่มันไม่มีทั้งน้ำมันทั้งไส้ทั้งแสง

อิสระมุนี

เมื่อเราทุกคนได้ฟังเสียงของพระเจ้า
และทำตามสิ่งที่พระองค์ตรัสสั่ง
เราก็จะมีชีวิตนิรันดร์
ทุกคนจะต้องอดทนเพื่อพระเยซูคริสต์
ถึง-ใจเท่าที่จำเป็นที่สุด
และหาความดีใจให้กับตัวเองในทางที่บริสุทธิ์
แล้วเราทุกคนจะไม่ยากจนจนเกินไป

อิสระบุญ